

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я

Б Е Л А Р У С К А Я

Г А З Э Т А

ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацвярткі

9 771819 161008

Народжаную ў савецкім вайсковым гардку ў Вугоршыне дачку афіцэра-расейца судзілі ў Полацку за прыналежнасць да «Маладога фронту». «Калі жадаць адраджэння беларускай культуры і мовы і сумленных выбараў — злачыства, то я признаю сваю вінуз», — сказала Кася Салаўёва ў апошнім слове. Адзін працэс Салаўёвой, Атакулавай, Кіма абвяргае усе стэрэатыпы пра нацыянальны рух і апазыцыю, якія навязваюцца пропагандай. Старонка 10.

На фота: Кася Салаўёва і яе маці Алена.

Агалцелья нацыяналісткі

У НУМАРЫ

Забойчая статыстыка

Забойстваў, у пераліку на 100 тысяч насельніцтва, у Беларусі зъдзяйсняеца аж у 8 разоў больш чым у Польшчы! Старонка 3.

100 дзён Белсату

Інтэрнайты рэзка крытычна выказваюцца

пра Белсат. Кіраўнічка Белсату: На «Сырыюсе» будзем з восені. Старонка 4.

Так робіцца гісторыя

Скандал у Горадні: гісторыкі байкатуюць афіцыйную канфэрэнцыю ў знак салідарнасці

зь «нічэснымі» калегамі. Старонка 6.

З дуляй у кішэні

ды сініцай у руце Рэйтынг афіцыйнага кіраўніка трываеца, але вырасла і колькасць прыхільнікаў беларусізацыі і дэмакратычных

каштоўнасцяў. Камэнтавае Аляксандар Класкоўскі. Старонка 12.

Украіна цягам трох гадоў скончыць перевод усіх ВНУ на ўкраінскую

Пра гэта заявіў міністар адукацыі і науки ў гэтай краіне. Старонка 2.

Украіна цягам трох гадоў скончыць перавод усіх ВНУ на ўкраінскую

Пра гэта заяўіў міністар адукацыі і навукі гэтай краіны.

«Без гісторыі з аднаго і другога боку расейскую мову трэба прыбраць з ВНУ, што і будзе зроблена за тры гады», — сказаў міністар.

Ен адзначыў, што «схаваная русіфікацыя» ў систэме вышэйшай адукацыі ва Украіне застаецца праблемай. Зъмяніць ситуацыю можна будзе, у прыватнасці, з укараненнем незалежнага тэставання пры паствленні ў ВНУ.

Іван Вакарчук сказаў, што ні ў якім разе ня будзець прымушаць пераходзіць на ўкраінскую мову выкладчыку ў гадах. Да сыходу на пэнсію ім дазволіць выкладаць па-расейску, а вось моладзі мусова вучыць украінскую.

Дарчы, Вакарчук — бацька саліста вядомай музычнай групы «Акіян Эльзы».

Украінізацыя адбывалася паступова. На 1990 год, пад канец СССР, толькі 5% сту-

дэнцкіх групаў у ВНУ займаліся па-ўкраінску. Да 1996 году, па меры рэалізацыі Закону аб мовах, гэтая лічба дасягнула 50%. Палітыка ў сферы адукацыі была пасылядоўнай, не залежала ад пераменаў на вяршины ўлады. У 1999 годзе, калі пераабралі Кучму, на нацыянальной мове вучылася 66% усіх студэнцікіх групаў. На сёняня іх 85%. Толькі ва ўнівэрсітэтах Крыму і Данбасу пераважае дагэтуль расейская мова.

АГ, МБ

АПЫТАНЬНЕ НА НН.ВУ

Як па-Вашаму, ці канфлікт Беларусі з Захадам давядзе ўрэшце да эканамічных санкцый Эўропы супраць Беларусі?

думаю, так	170 (42.6%)
думаю, не	106 (26.6%)
так, але яшчэ ня хутка	89 (22.3%)
хутчэй Беларусь з Расеяй увядуць санкцыі супраць ЭС	34 (8.5%)

Усяго прагаласавала: 399

Нашаніўцы ў Менску

25 сакавіка на менскай сядзібі Таварыства беларускай мовы (бул. Румянцава, 13) адбудзеца сустэречча пісьменніцы Наталкі Бабінай з чытачамі і презэнтация яе раману «Рыбін горад». Уздельнічаюць таксама рэдактары і аўтары «Нашай Нівы» і ARCHÉ. **Пачатак у 18.30.**

Рэдактары «НН» і ARCHÉ ў Пецярбургу

30 сакавіка споўнілася 75

год гісторыку і кандыдату мэдычных навук Валянціну Грыцкевічу. Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Пецярбургу прысыяціла гэты падзеі спэцыяльнае паседжанне. На сход прыехалі й госьці зь Менску — Валер Булгакаў і Андрэй Скурко. Яны ўручылі патрыярху беларускага Пецярбургу прэмію часопісу ARCHÉ «За сумленнае слова» за 2007 год. Адбылася зацікаўленая гутарка.

Мікола Нікалаеў

СЪЦІСЛА

плюс 20°C.

Wi-Fi — у камэрцыйную эксплюатацыю ўжо ўлетку

Камэрцыяная эксплюатацыя бяздротавага доступу ў інтэрнэт пачнеша ў Беларусі ўжо ўлетку 2008 г. Рашэнье пра пачатак камэрцыйнай эксплюатацыі выкліканася ростам попыту. На сёняня ў краіне працуе 115 пунктаў Wi-Fi-доступу бясплатна.

Улады Вэнесуэлы забаранілі «Сымпсанай»

Улады Вэнесуэлы прыбрали

Цяпло!

У чацвер месцамі тэмпература дасягне + 20. Агулам 10—11 красавіка па краіне чакаецца пераменнае воблачнасць.

Месцамі кароткачасовыя дажджы, навальніцы. Тэмпература паветра ноччу плюс 5—11°C, днём плюс 11—17°C, па паўднёвым усходзе да

з тэлеэстэрту амэрыканскі мультфільм The Simpsons, патлумачыўшы, што ён патэнцыйна шкодны для дзяцей. Замест яго будзець паказваць паўтор сэрыялу «Выратавальнікі Малібу».

Ба-я

Шаноўныя людзі!

«Наша Ніва» шукае распавесніднікаў для продажу газеты на вуліцах і ў электрычках. Справа выгадная і надта патрэбная.

Продаж ажыццяўляецца на аснове дамоваў.

Звяртацца праз тэл.: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84

Забойчая статыстыка

Забойстваў, у пераліку на 100 тысяч насельніцтва, у Беларусі зьдзяйсьніеца аж у 8 разоў больш чым у Польшчы!

Улады сцьвярджаюць, што Беларусь зьяўляеца адной з самых спакойных і бяспечных краін сьвету. Аднак гэты тэзіс абвяргае нават афіцыйная статыстыка.

Нядаўна ў Беларусі была абнародаваная статыстыка наўмысных забойстваў, зьдзейсненых у 2007 годзе: за гэты пэрыяд іх было 791. У парынальны з папярэднім годам гэта сумная лічба вырасла, бо тады ахвярамі забойстваў сталі 725 беларусаў.

Усяго, паводле афіцыйных звестак прокуратуры Беларусі, у 2006 годзе было зарэгістравана 946 забойстваў і замахаў на забойства. Атрымліваецца, што на 100 тысяч чалавек у нашай краіне прыпадала 9,68 такіх злачынстваў. Гэта, паводле звестак ААН, выводзіць Беларусь у першыя пазыцыі ў сусветным «рэйтынгу» крымінагенасці.

Хаця пакуль ня ўсе краіны абнародавалі свае звесткі па забойствах за 2006 і 2007 гады, усё ж можна правесці некаторыя парынальны.

Пракляцце вялікіх краінаў

Лідэрам у невясёлым рэйтынгу застаецца Паўднёвая Афрыка. У 2006 г. на 100 тысяч чалавек там прыпала 43,4 забойствы (агульная іх колькасць перавысіла 19 тысяч). У парынальны з папярэднімі гадамі значна ўзрасла колькасць забойстваў і на Ямайцы. У 2006 г. на 100 тысяч чалавек там прыпадала каля 49 забойстваў. У

сувязі з гэтым эксперыты параўноўваюць крымінальную статыстыку гэтых краінаў з узроўнем злачыннасці ў гарачых кропках, дзе, да слова, колькасць забойстваў на долю насельніцтва часам нават меншая.

Ня радуе статыстыка ў Бразыліі. Там на 100 тысяч чалавек — 24,8 забойстваў.

Забойства і съяротнае пакаранье

Значна меншая колькасць забойстваў зафіксаваная ў разьвітых суседзяў. Да таго ж, калі верыць афіцыйным звесткам, з кожным годам гэтая коль-

касць скарачаецца. У 2006 г. у ЗША на 100 тысяч чалавек прыпадала 5,7 забойстваў, у Канадзе — 1,8. Прычым наяўнасць съяротнага пакарання ніяк не карэлюе з колькасцю забойстваў. У большасці штатаў ЗША яно ўжываецца, ва ўсіх эўрапейскіх краінах — скасавана. І ў Эўропе колькасць забойстваў на галаву ніжэйшая.

Згодна з эўрапейскай статыстыкай за 2006 г., у Турцыі на 100 тысяч насельніцтва было зьдзейснена 5,47 забойстваў, у Баўгарыі — 2,49, у Македоніі — 2,19, у Фінляндіі — 2,12.

Спакойная Эўропа

У іншых краінах Эўропа-юзу колькасць забойстваў на 100 тысяч чалавек не перавысіла двух. У выпіку, колькасць больш за адно і менш за два атрымалі Румынія (1,96), Люксэмбург (1,8), Бэльгія (1,6), Кіпр (1,78), Вугоршчына (1,75), Славакія (1,63), Харватыя (1,6), Ангельшчына (1,48), Партугалія (1,39), Францыя (1,38), Польшча (1,2), Гішпанія (1,175), Італія (1,14).

Роўна «адзінка» атрымалася ў Швэцыі. Рэкардэм на міжнародніх нізкай колькасці забойстваў у Эўропе сталі Нідэрлянды (0,96), Нямеччына (0,88), Данія (0,82), Швайцарыя (0,79), Аўстрыя (0,73), Нарвегія (0,71), Славенія (0,59).

Аніводнага забойства не было зафіксавана на Мальце і ў Ісляндыі, вядомых на ўвесь сьвет сваёй прыязнасцю.

Краіны былога СССР

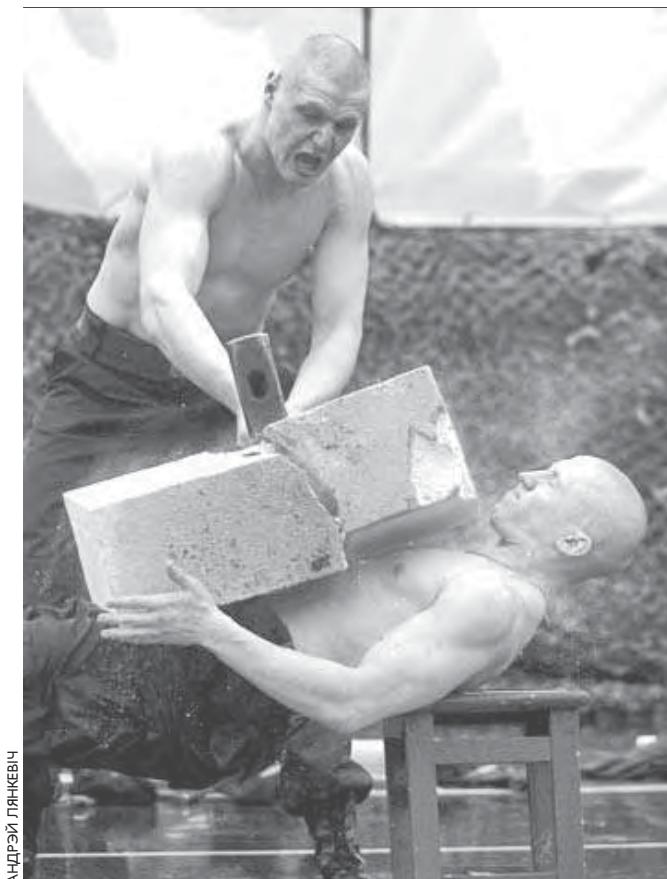
Лідэрамі ў «забойчым рэйтынгу» ў Эўропе зьяўляюцца краіны былога СССР, і яны ўяўляюць сабой жудаснае выключэнне з эўрапейскага правіла.

У 2006 г. у Расеі было зьдзейснена больш за 27 тысяч забойстваў — на 100 тысяч насельніцтва налічваецца 19,3. За ёй ідзе Беларусь (9,68). Далей Эстонія (8,85), Літва (8,4), Украіна (6,9) і Латвія (6,5).

Сацыёлягі тлумачаць гэта дэгуманізацый чалавека, якай адбывалася ў таталітарнай краіне, і разбурываннем маралі ва ўмовах крывадушнае дыктатуры.

Па прызнаныні А.Лукашэнкі, ад 2001 году колькасць злачынстваў у Беларусі вырасла на 70 %.

МБ; паводле Юліі Аляксандравай, «Салідарнасць»

АНДРЭЙ ЛІНКЕВІЧ

100 дзён «Белсату»

PHOTO BY MEDIA.NET

Інтэрнаўты рэзка крытычна пра Белсат

Беларускамоўнае ТБ абавязанае быць больш старавым і перадусім даступным, пішуць камэнтатары аднадушна.

Апошняя навіны вакол польскага беларускамоўнага тэлеканалу «Белсат» выклікалі жывыя дыскусіі ў інтэрнэтце.

Прайшло ўжо больш за 100 дзён ад пачатку вяшчання, а канал усё яшчэ застаецца не-

даступным для тэлеглядачоў у Беларусі і вядзе мінімальнае інтэрнэт-вяшчанне. Сайт «Белсату» па напаўненасці і апаратуўнасці цягнецца да лёка ззаду за большасцю сайтаў Белізту. Між тым, са словаў дырэктаркі Агнешкі Рамашэўскай, кошт вяшчання «Белсату» складае мільён даляраў штomesячна — гэта, бадай, больш, чым гадавы бюджет усіх незалежных СМІ Беларусі, газетаў і інтэрнэт-сайтаў, разам узятых.

Галоўным закідам інтэр-

наўтаў «Белсату» застаецца незразумелы выбар спадарожніка: хіба што некалькі тысяч сем'яў маюць антэны, настроеныя на «Астру», між тым «Белсат» вяшчае менавіта на ім.

«Пасля таго, як пачаў вяшчанне на Беларусь спадарожнікавы канал «Белсат», галоўнае пытанье да яго стваральніка было такое: чаму вы са спадарожніка «Астра», які ў Беларусі глядзяць адзінкі, не пераходзіце на «Сырыю», які глядзяць дзясяткі тысяч?

— піша ў сваім блогу на

[naviny.by](#) публіцыст **Сяргей Дубавец**. — Адказам былі пасулы, маўляў, некалі піройдзэм. А самі сабе падумалі: піройдзэм і атрымаем статыстыку «пішы». І чым тады аппараўдаем мільёны ўкладанін ў канал?» Публіцыст папярэджвае: «адзінам аппараўданнем [эфектуўнасці каналу] можа быць рэйтынг».

«У тым выглядзе [у якім канал існуе], на «Астры» асабліва, з гэткім вэбсайтам — пра-бачце, але — гэта зьдзекі з ідэі. Каму патрэбен «Істфронт», цяжкая музыка

Кіраўнічка «Белсату»: На «Сырыю» будзем з восені

У прэсе зьявілася інфармацыя пра закрыццё «Белсату». Называецца нават канкрэтны час — верасень. Ці сапраўды ёсьць пагроза, што ўвесні «Белсат» перастане існаваць?

Агнешка Рамашэўская: Гэта непаразуменне. На дадзены момант мы праводзім перамовы з МЗС наконт датычнай на гэты год. Наша аргументацыя была наступнай: мы хочам рабіць добры канал, а калі рабіць яго за прапанаваныя нам гроши, то да верасняня яны скончачца, але ніхто ня мае намеру ў верасні зачыніць канал.

— Вялікую хвалю абурэньня ў Беларусі выклікаў той факт, што канал да гэтага часу не перайшоў на спадарожнік Sirius. У чым праблема, і калі чакаецца зъмена спадарожніка?

АР: Пра гэтую справу я прачытала даволі шмат глупстваў, разам з выдумкамі спадара Зімоўскага. Вядуцца

бізнес-перамовы. Польскае грамадзкае тэлебачанне TVP павінна падпісаць дамоўленасць з прыватнай фірмай наконт шматгадовага выкарыстання спадарожніка. У сувязі з гэтым нам неабыкава, якой будзе гэтая ўмова. Да мінулага тыдня адбываліся перамовы з прадстаўнікамі фірмы — ўладальніка Sirius'у, і большасць перашкод пераадоленая. На дадзены

вядома, якая аўдыторыя «Белсату» і як людзі ўспрымаюць прадукцыю канала?

АР: Ведаеце, усіх нельга задаволіць. Адзін кажа, што цікава, іншаму не падабаецца. Гэта прынцып тэлебачання, і мы не выключэнне. Мы маєм пляны па мадыфікацыі некаторых перадач, як напрыклад East Front. Намі зьнятыя добрыя дакументальныя фільмы, здымуюцца чарговыя. Мы стараемся рабіць добрыя публіцыстычныя перадачы, часам нашы супрацоўнікі рабіць памылкі, але 100 дзён для тэлебачання — нашмат. Вядомы польскі канал TVN24 выходзіць на простую дарогу цэлы год, а цяпер гэта самы папулярны інфармацыйны польскі тэлеканал. Увесень, калі мы ўжо будзем вяшчаць на спадарожніку Sirius, плянем правесці даследаваныя на маюць сэнсу, цяпер мы можам правесці так званы name recognition, каб праверыць, колькі людзей ведае, што мы ўвогуле існуем.

Паводле [belsat.eu](#)

Ведаеце, усіх нельга задаволіць.

момант мы завяршаем фармуляваць дамову ў яе канчатковым выглядзе. Спадзяюся, што вельмі хутка мы яе падпішам. Калі дакладна? Цяжка сказаць, бо пазней цытаты маіх словаў будуць раз-пораз узьнікаць у выпадку спазнення. Шматгадовы контракт, які каштует больш за 1 млн ёўра, нельга падпісаць за тыдзень. Гэта нармальны працэс.

— Ці сочыце вы за рэакцыяй гледачоў, за крытыкай каналу? Ці

на роднай мове, калі мо 20 тысяч чалавек разам глядзіць гэты канал?» — пытаецца **Юрась** у абмеркаваныні на сайце nn.by.

«Талеркі, на якіх стаяць патры канвэртэры (галоўкі) на «Амас», «Хотбэрд» і «Сырыюс» (а іх абсалютная большасць), ужо нічым не даюць, установачнага месца праста няма! На тым жа «Сырыюсе» ды «Хотбэрдзе» процьм'a свабодных транспондэр'аў», — дае тэхнічную даведку **Руды**.

«Сэнсу ад каналу ніякага. Толькі папераціягвалі нармальных людзей у Польшчу», — з горыччу кідае інтэрнаут **Макс**.

Пачакаць просіць інтэрнаут **Маззі**, — блізкі да выдаўцоў «Белсату». «Справа на ў грошах, гропы на «Сырыюс» ёсьць. Толькі справа ў варунках дамовы. Уладальник спадарожніка хоча забясьпечыцца. Абвяшчэнне студзенскай даты было непатрэбным. Сёняня перамовы амаль скончаныя. У гэтых месяцах будуть навіны. Каму патрэбнае ТВ на роднай мове — не атакуйце нас. Людзям, сядр якіх маса энтузіястаў, якія старанна працуяць, ствараючы «Белсат», вельмі крыўдна бачыць такую рэакцыю. Мы толькі нарадзіліся, у школу пайшли, а Вы нас нагамі!».

Pan Brudas абураеца: справа на ў грошах, справа ў стаўленыні да гледача. «Вы, напэўна, ведаеце, калі пачаў хоць неяк працаўца сайт. Адказу на пытаныні, дасланныя на яго, чакаю і дагэтуль. Посьпехаў!»

Тое самае піша **Aleś Jurkaviec**: «Справа на ў тым, што на ўсё ўдаеца, а ў самім стаўленыні да гледача. Наабяцалі шмат — практычна нічога на выканалі. Трансляцыю не маглі наладзіць адразу — дык хоць бы на сайце нешта тлумачылі, а не змушалі чуткі зъбіраць. А розныя парады наконт таго, што калі хочаце глядзець, то ідзіце і перанастойрайце антэны на «Астру», увогуле не разумею. Для каго гэты канал ствараўся — для

Зноў узяліся за спадарожніковыя антэны

Шмат хто зь менскіх уладальнікаў спадарожніковых антэн атрымаў па пошце «прадпісаныні» ад жыльлёва-камунальных службаў — «у тэрміновым парадку» да 7 красавіка падаць дакументы, што дазваляюць усталіваныне «талерак» і кандыцыянэраў.

У выпадку невыкананыня пагражаяць прыцягненіем да адміністрацыйнай адказнасці паводле арт. 21.13 КаAP — «Парушэнне архітэктурнага рашэння фасаду будынка альбо пабудовы».

На думку кіраўніка Цэнтра прававой дапамогі СМІ пры Беларускай асацыяцыі журналістаў Міхаіла Пастухова, нормы новага Адміністрацыйнага кодэксу могуць распаўсюджвацца толькі на падзеі, якія адбыліся пасля ўступлення кодэксу ў сілу — г.з.н. 1 сакавіка 2007 году. То бок, патрабаваць зьняць антэны, усталіваныя раней, ЖЭСы на маюць права.

ГА «Беларуская асацыяцыя журналістаў»

апазыцыянэраў? Для ўжо даўно сагітаваных? Хіба такія толькі і пойдуць нешта рабіць з антэнай, каб мець магчымасць глядзець менавіта Белсат. Простыя ж людзі могуць пачаць яго глядзець, толькі выпадкова наткнуўшыся і нечым зацікавіўшыся. А дзеля гэтага Белсат мусіць быць не на маргінальным для Беларусі, а на масавым спадарожніку, — піша інтэрнаут і заклікае з вадой на выліць дзія. — Я думаю, эўрапейцы грошы мелі даваць не на абсолютноўваны патрэбай вузкага кола заангажаваных людзей? Тады чаму ўсё так па-дурному работіца?»

Мікола Бугай

Пуцін: «Украіна — гэта нават не дзяржава»

Крыніца газеты «КоммерсантЪ» у дэлегацыі адной з краінаў НАТО паведаміла, што прэзыдэнт Рәсей Уладзімір Пуцін на закрытым паседжаныні Рәсей—НАТО выказаў сумнеў адносна легітымнасці дзяржавы пад назовам Украіна.

Пуцін намякнуў, што ў выпадку ўступлення ў альянс Украіна можа спыніць існаванье як адзінай дзяржавы.

Ён паведаміў, што Москва ўспрымае набліжэнне НАТО да межаў як рэальную пагрозу інтэрсам дзяржавы і павяяцаў зрабіць адэватыўныя заходы. Прэзыдэнт Рәсей намякнуў: калі НАТО выдаўць плян дзеяньняў па ўваходзе ў сябры Грузіі, Рәсей прызнае Абхазію і Паўднёвую Асэтыю, на аснове косаўскага прэцедэнту, і створыць буффэрную зону між НАТО і сваімі межамі.

«Пра Грузію расейскі прэзыдэнт гаварыў цалкам спакойна і нібыта між іншага. Калі гаворка пайшла пра Украіну, Пуцін выбухнуў. Звяртаючыся да Буша, ён сказаў: «Ты ж разумееш, Джордж, што Украіна — гэта нават не дзяржава! Што такое Украіна? Частка яе тэрыторыі — гэта Ўсходняя Эўропа, а частка, і значная, падаравана намі!» — заяўляла крыніца.

Пуцін заўважыў: калі Украіну прымуць у НАТО, яна проста спыніць існаванье

не. «Фактычна, ён прыстрэшыў, што Рәсей можа пачаць адасабленыне Крыму і Ўсходняй Украіны», — дадала крыніца газэты.

Перад журнналістамі Пуцін назваў пашырэнніе НАТО, што ўсё яшчэ працягваеца, прайвай старой лёгкі, у сучасных варунках неактуальнай.

Нагадаем, віцэ-сыпікер Дзярждумы Уладзімір Жырыноўскі, камэнтуючы магчымае ўступленне Украіны ў НАТО, заявіў, што калі б ён быў прэзыдэнтам, то зрабіў бы самыя жорсткія прэзвітыўныя заходы і дамогся б расколу Украіны.

3 красавіка на саміце ў Бухарэсце сябры НАТО перанеслі прыняціце канчатковага раптэння пра далучэнне Украіны да Пляну дзеяньняў па ўваходзе ў сябры арганізацыі на сінегань 2008 г. Разам з тым, у рэзалюцыі саміту НАТО гаворыцца, што Альянс гарантует прыём Украіны ў НАТО.

Інфармацыя пра слова Пуціна выклікала стрыманую рэакцыю ва Украіне. Хіба што палітычны савет Кіева і на мяці ілозій што да палітыкі Москвы. Варта адзначыць, што тэма забесьпячэння нацыянальнае бяспекі праз уступу альянсу актыўна дыскутуецца і ўзровень падтрымкі ідэі ўступу ў НАТО расце.

Паводле korrespondent.net

Пасля саміту НАТО ў Бухарэсце прэзыдэнты ЗША і Рәсей правялі сваю апошнюю сустрэчу на курорце ў Сочы.

Так робіцца гісторыя

Скандал у Горадні: гісторыкі ў знак пратэсту байкатуюць афіцыйную канфэрэнцыю.

10 красавіка ў мурах Гарадзенскага ўніверсітэту імя Янкі Купалы мае праходзіць канфэрэнцыя, прысьвеченая 880-годдзю Горадні. Паколькі канфэрэнцыя фінансуецца гарвыканкамам, складанне яе праграмы таксама праводзіла-ся пад кантролем гарадзкіх чы-

ноўнікаў. У выніку са складу ўдзельнікаў былі выкрадзеныя гісторыкі Алесь Смалянчук і Алесь Краўцэвіч, якія найбольш актыўна праявілі сябе ў справе абароны гісторычнага цэнтра Горадні.

8 красавіка справа атрымала нечаканы працяг. Некалькі гісторыкі — Генадзь Саганович, Андрэй Кіштымаў, Вольга Сабалеўская, Эдуард Мазько, Іна Соркіна, Андрэй Чарнякевіч, Анатоль Трафімчык, Віталій Карнілюк, Сяргей Токіц, Юрый

Гардзееў — у знак пратэсту вырашылі адмовіцца ад удзелу ў канфэрэнцыі ў знак салідарнасці з Алесем Краўцэвічам і Алесем Смалянчуком. Пра гэта яны паведамілі на імправізаванай прэс-канфэрэнцыі ў аўтограф. На думку гісторыкаў, сыгпіліх, хто адмовіўся, будзе расыць.

Андрэй Чарнякевіч, які выступаў ад імя гэтых гісторыкаў, зазначыў, што Смалянчук і Краўцэвіч шмат зрабілі для даследавання і абароны Горадні, і выдаленые іх абуразль-

Алесь Краўцэвіч (справа), Алесь Смалянчук, Андрэй Чарнякевіч і Павал Мажэйка.

Ул.інф.

СЪЦІСЛА

Клімковіч і Сыцяпан атрымалі прэмію за найлепшы гістарычны раман

Падведзеныя вынікі конкурсу гістарычнага раману. Яго ладзіла Таварыства беларускай культуры імя Ф. Скарыны г. Масквы супольна з Беларускім ПЭН-цэнтрам. Як паведаміў старшыня журы, пісьменнік Уладзімер Арлоў, найлепшым з выстаўленых на конкурс прызнаны раман «Цень анёла». Аўтары, Максім Клімковіч і Уладзімер Сыцяпан, атрымалі ад беларусаў Масквы спэцыяльны прыз.

Беларусь у International Film Guide

Пабачыў съвет штогадовы брытанскі даведнік «Міжнародны кінагід» за 2008 г. Прэзінтацыя адбывалася на Бэрлінскім фэсьце. У даведніку падаюцца асноўныя звесткі пра сусветны кінапрацэс, распавядзяецца пра фільмы, створаныя за апошні год у кожнай краіне. Артыкулы ідуць па альфабэце, Беларусь там стаіць між Бангладэш і Бэльгіяй. Артыкул напісаны для выдання аўтарам «НН» Андрэем Расінскім. Беларускамоўны вырыянт

«Беларускае кіно на мяжы 2008» друкаваўся ў «НН» № 1'2008.

Выйшаў CD «Беларускі Хрысьціянскі Гіт»

50 адабраных гітоў праўшлі ратацьцю ў 10 хрысьціянскіх фокус-группах (праваслаўнай, рымска-каталіцкай, грэка-каталіцкай, баптысцкай і г.д.) — і вернікі самі адабралі 21 найлепшы съпэў. Пачынаеца дыск гімнам «Магутны Божа», завяршаецца — харавым «Ойча наш» Тут і Янка Купала («Хрыстос Уваскрос»), і Рыгор Барадулін («Ерусалім»), і Уладзімір Каараткевіч («На

Беларусі Бог жыве»). Многія съпевы — поліканфесійныя.

Мазырчукі адстаялі свой мадэрн

Нададзены статус гісторыка-культурнай каштоўнасці будынку ў стылі мадэрн — двухпавярховаму цаглянаму жылому дому №28 па вул. Ленінскай у Мазыры. Ініцыятыва аховы будынку належыць суполцы «Таварыства аховы помнікаў», старшынём якой зьяўляецца Павал Наздра. Ул.інф., Але́сь Белазор, bchd.info

нае, пагатоў канфэрэнцыя адкрытая і ўзяць удзел у ёй можа любы дасыледчык.

Таксама былі скрытыкаваныя закіды наконт палітызованасці меркаваных выступаў Смалянчука і Краўцэвіча. Алесь Смалянчук, напрыклад, падаў тэму дакладу «Горадня на старонках «Нашай Нівы».

У прыватнай гутарыцы Алесю Смалянчуку сказаў, што рагнёныя пра выкіданыя прымалася не краўніцтвам Гарадзенскага ўніверсітэту, а адзвалам ідэалёгіі гарвыканкаму.

У той жа час у размове з гісторыкамі начальнік ідэалічнага аддзелу гарвыканкаму Сяргей Дубавец (пэўза знанага публіцыста) заяўіў, што нічога ня ведае аб матывах адмовы і выказаўшы ў меркаваныне, што рагнёне аб выключэнні гісторыкаў было прынята ва ўніверсітэце. Ён парадзіў схадзіць да намесніці старшыні гарвыканкаму Сенчанковай. Да тae гісторыкаў, натуральна, не пусыці.

Затое ў ідэалічным адзвале яны пачулу сакрэмантальнае: «Такія гісторыкі з такімі ведамі нашай краіне непатрэбныя».

Варты адзначыць, што начальнік ідэалічнага аддзелу гарвыканкаму сам выпускнік гарадзенскага гістфаку. У 90-я ён пісаў патрыятычныя артыкулы ў навуковыя зборнікі.

Sacrum et profanum

З нагоды скончанай галадоўкі братоў Скрабцоў піша
Анатоль Сідарэвіч.

Нам, беларусам, памятная галадоўка 1903 г. у знакамітай пецярбурскай турме «Кресты», бо ў ёй браў уздел адзін з пачынальнікаў нашага нацыянальна-вызваленчага руху Іван Луцкевіч. Некаторыя схіляюцца да думкі, што менавіта ў «Крестах» Іван Луцкевіч падарваў сваё здароўе і што менавіта гэта абумовіла яго раныною — у 38 гадоў — съмерць.

Нам вядомая галадоўкі індыйскіх патрыётаў, якія пад кіраўніцтвам Махандаса Карамчанда Гандзі змагаліся супроты брытанскага панаванья. У паваенны час мы былі съведкамі трагедыі

паўночнаірландзага патрыёта Робэрта (Бобі) Сэндса (ён памёр на 65-я суткі галадоўкі) і дзеяці ягоных таварышаў. Па «галасах» мы чулі пра галадоўку акадэміка Андрэя Сахарава, сасланага ў г. Горкі (Ніжні Ноўгарад) і пра тое, як яго гвалтам кармілі з дапамогай плянгу.

Беларуская рэчаіснасць лукашэнкаўскага перыяду прымусіла трывальц галадоўку вязняў Юр'я Хадыку і Вячаслава Сіўчыка. Гэтая акцыя пратэсту была паспяховая: абодва вязні «Валадаркі» выйшлі на волю. Каб прадухіліць галадоўку

групы дэпутатаў Вярхоўнага Савету Беларусі XII склікання, Лукашэнка і яго памагатыя ўжылі гвалт да

народных абрањнікаў. Мы ведаем,

што ў 1999 годзе ў ізаляторы на вул. Акрэсціна трymаў галадоўку і супрацўляўся гвалтоўнаму кармленню Віктар Ганчар. Няма сумневаў, што мужнія паводзіны В.Ганчара шмат у чым прадвызначылі яго трагічнае «зынікненне». Сваёю 53-дзённую галадоўку Аляксандар Казулін дамогся таго, што аб праблеме правоў чалавека ў Беларусі загаварылі на ўзроўні Рады Бяспекі ААН.

Усе вызвольныя рухі ставіліся да галадоўкі як да святога (sacrum). Галадоўкі пачыналіся з сур’ённымі мэтамі і намерамі; яны, як правіла, быўлі працяглыя. Галадоўкі часцей за ўсё праводзіліся ў вязніцах або ў публічных месцах. Гэта прадухіляла ўсякую магчымасць інсінуацыяў у дачыненых да галадоўшчыкаў з боку ўладаў. Гэта прымушала ўлады або ісці на саступкі ўдзельнікам акцыі, або ўжываць да іх гвалт. Гэта не давала мяшчанам магчымасці кіпіц з галадоўшчыкаў і распаўсюджваць пра іх усякія байкі.

У 2006 г. мы сутыкнуліся з новай зьявой. Нехта (гэта быўлі, здаецца, маладыя палітыкі з сацыял-дэмакратаў) прыдумаў эстафэтную

галадоўку. Чалавек колькі там дзён галадае, за ім другі, за другім трэці... Я ведаю галадоўкі, разылічаныя на некалькі дзён (часцей за ўсё на тры). Іх практикуюць хрысьціяне, асабліва перад Пасхай. І называюцца яны шчырым постам. Пост гэты дапаўняеца малітвамі. Бывае, што хрысьціяне па некалькі дзён жывуць на адной вадзе, посычы ў нейкай інтэнцыі. Так, маці беларускай патрыёткі Надзея Дземідовіч некалькі гадоў нічога ня ела ў серады і пятніцы, малілася, каб яе дачка вярнулася з ГУЛАГу, і Бог даў ёй пабачыць дачку на волі.

Хрысьціяне, посычы і молячыся, у адпаведнасці з Хрыстовым наказам ня робяць гэта публічна. Нашы ж эстафэтныя галадоўшчыкі выстаўляюць сябе напаказ.

Сёлета зноў абвешчаная эстафэтная галадоўка. Мэты гэтай эстафэтнай галадоўкі заяўленыя сур’ённыя, але форма і тэрміны яе правядзення анік не трывожаць уладу, даюць уладзе і грамадзянам (не абавязкова мешчаноце) падставы для кепікаў. Месцы правядзення эстафэтнай галадоўкі («каля халадзільнікаў», як жартуюць дасыцінкі) таксама не надаюць ёй грамадзкай вагі. Эстафэтным галадоўшчыкамі відавочна нестаете мужнасці Юр'я Хадыкі і Вячаслава Сіўчыка, Віктара Ганчара і Аляксандра Казуліна. Але самае галадоўнае тое, што форма, тэрміны і месцы правядзення эстафэтнай галадоўкі зыніжаюць sacrum да profanum.

Трэба ў ветлівой форме папрасіць эстафэтных галадоўшчыкаў спыніць прафанацыю галадоўкі як сродку мірнага пратэсту і супраціву тыраніі.

Адказвае Iгар Рынкевіч

Што да прафанацыі сябрамі яго ж партыі галадоўкі ў форме эстафэты, то тут неабходна пасправацца. Па-першае, у 2006 годзе ў той эстафэце ўзялі ўдзел больш за 500 прыхільнікаў Казуліна ў Беларусі і за мяжой, што таксама паспрыяла спыненію прафэсарам сваёй галадоўкі (у калёнію з гэтай навінай адмыслова дазволілі патэлефанаваць жонцы Ірыне). У той галадоўцы нават ўзялі ўдзел некаторыя апазыцыйныя лідэры з АДС. Цяпер некалькі дзясяткаў таксама далучыліся. Сапраўды, цяпер працягваеца праваслаўны пост. Але ці хадзіў Сідарэвіч з кожным галадоўшчыкам і бачыў стаўленьне кожнага да Боскай

дапамогі? Можа, Сідарэвіч ведае, як у цяперашній эстафэце галадала Надзея Батура, што малілася пры кожным глытку вады? Або ён бачыў Аляксандра Скрабца (за 3 тыдні ён страціў «каля лядоўні» больш за 20 кг сваёй вагі), які быў у Чырвоным касцёле і маліўся за спачын душы І.Казулінай? Канечне, не. А наконт лядоўні... Ад сябе на зьбегчы,

схлусіш — і ня будзеш сам сябе паважаць. А менавіта такія людзі бяруць ўдзел у эстафэце галадоўкі. Я пішу гэтыя радкі на дзявяты дзень галадоўкі (10 кг страчанай вагі), але, як былы адвакат А.Казуліна, сваёй галадоўкай я кідаю выклік ганебнай прававой систэме, мацую салідарнасць. І працягваю змагацца з тыраніяй у іншых формах... А вось ціхеня, непублічна рабіць такую акцыю супраціву — такога падарунку ўладам, як і крытыкам ад мешчаноты, мы ня зробім. І нарэшце, «ветліва» нас прасіць спыніць «прафанацыю» на трэба, эстафэта спыніца сама ад адмовы ва ўдзеле з боку такіх жа змагароў, як Сідарэвіч.

**З павагай да чытачоў «Нашай Нівы»,
Iгар Рынкевіч**

Браты Скрабцы, генэрал Фралоў і сорак прыхільнікаў яднання з Расеяй

Генэрал Бокаў назваў нацыянальную сымболіку «съцягі паліцаю і здраднікаў».

У Менску, у парку Дружбы народаў, 2 красавіка прайшоў мітынг у падтрымку аб'яднання народу Беларусі і Расей. На акцыю сабралася 30—40 чалавек. Сярод іх: браты Скрабцы, генэрал Валер Фралоў, на-меснік старшыні Партыі камуністаў Беларусі Алена Скрыган.

Удзельнікі акцыі трymаюць расыцяжкі: «Свабоду Казуліну» і «Россия, дай отдохнуть от АГЛ». Ёсьць бел-чырвона-белыя съцягі з ружай (сымболіка БСДП) і расейскія дзяржаўныя.

Грае музыка. Гучыць песні з рэпертуара Віктара

Цоя і «Акіяна Эльзы». Традыцыйнае пытанье журналистаў: «А чаму не даюць чу-кераў?», застаецца пакуль без адказу.

На акцыі прысутнічае таксама паўтара дзясятка журналистаў.

Настрой ва ўсіх бадзёры, пазытыўны.

Пасля мітынгу павінен пачацца канцэрт у знак салідарнасці з палітвязнямі.

***

18.35. Падышоў міліцыянт і папрасіў згарнуць расыцяжкі і скаваць съцягі, паколькі яны не перадаюць сутнасці загубленага мерапрыемства — яднання з Расеяй. Што праўда, расыцяжкі скавалі.

Зьявіўся Сяргей Скрабец са съцягам Тыбету.

18.38. Пачаўся мітынг.

Людзей паболела. За выняткам журналістаў, у парку Дружбы народаў — 50 чалавек. Але сярод іх ханае мінакоў, якія зь цікавасцю на-зіраюць за сюжэтам акцыі.

18.44. Першым выступіў Сяргей Скрабец. Ён працаваў спачатку слова БТ, якое колісъ сказала, што ў Беларусі няма разумных палітыкаў, якія выступаюць за інтэграцыю з Расеяй.

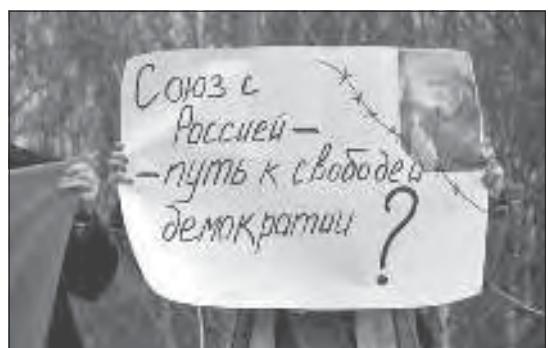
«Няпраўда, — сказаў Скрабец, — яны тут, на гэтым мітынгу».

Таксама ён прапанаваў Лукашэнку і ўраду выбачыцца перад народам Расеі, перад Пуціным і Мядзьведзевым за той бруд, які ліеца на Расею з пропагандысцкіх каналau.

Генэрал Валер Фралоў у сваім выступе згадаў, як добра жылося беларусам

пры СССР, што БССР была тады ў прывілеяваным становішчы. А незалежнасць звалілася ў 1991 г. нечакана і дзякуючы Расеі, — сказаў генэрал. Ён таксама заўажыў, што летася на аналагічным мітынгу было толькі 12 чалавек. «Цяпер нас у некалькі разоў болей, а праз год будзе яшчэ болей».

18.51. Генэрал Бокаў з Партыі камуністаў, што выступаў наступным, адразу заяўвіў, што яму сорамна выступаць пад бел-чырвона-белымі съцягамі, што лунаюць ля сцэны. «Гэта съцягі паліцаю і здраднікаў», — заяўвіў удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Ён заклікаў маладых людзей пакінуць сцэну з нацыянальнымі штандарамі. Моладзь у адказ гукае: «Ганьба!» і «Жыве Беларусь!», але сы-

ходзіць.

Генэрал Бокаў таксама называў сёньняшнюю нацыянальную апазыцыю эсэсаўскімі недабіткамі і заяўвіў, што Партыя камуністаў беларуская выступае за інтэграцыю з Расеяй.

Генэрал Фралоў пасправаў выбачыца перад моладзідзю за знявагу нацыянальных сымбаляў.

Журналісты паціху пачынаюць пакідаць «мерапрыемства».

Зыміцер Панкавец

Генэрал Валеры Фралоў (справа), Аляксандар Скребец і Уладзімер Нісьцюк (на другім пляне).

«Калі жаданьне адрадзіць мову лічыць крыміналам, то я сапраўды вінаватая»

8 красавіка
у найстаражытнейшым
Полацку прайшоў
крымінальны суд над
20-гадовай
Кацярынай Салаўёвой.

Этнічную расейку, ураджэнку вугорскага Вэспрэму, дачку пратэстанцкага пастара Салаўёву абвінавацілі ва ўдзеле ў не зарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт». Кася стала ўжо адзінаццатым сябрам «МФ», якую судзілі паводле славутага сухарэнкаўскага артыкулу 193 частка 1. Што праўда, за краты патрапіў толькі лідэр «МФ» Зыміцер Дашкевіч, іншыя аблежаваліся штрафамі і папярэджаньнямі.

Першапачаткова суд над Салаўёвой мусіў адбыцца 27 сакавіка, але быў перанесены амаль на два тыдні. Справа ў тым, што 25 Сакавіка падчас

УЛАДЗІМІР ГРЫДЗІН

святкаваньня ў Менску Дня Волі Кася была затрыманая і асуджаная на 5 сутак арышту.

Падтрымаць Салаўёву прыехаў Аляксандар Мілінкевіч зь Інай Кулей,

старшыня аргкамітэту БСДП «НГ» Мікола Статкевіч, прадпрымальнік Алеś Макаеў, палітык Вячаслаў Сіўчык. Але на дзіва, усе яны зыніклі яшчэ падчас абедзеннага пера-

пынку. Мабыць, у Менску іх чакалі больш пільныя справы, чым суд Салаўёвой. Да канца прабылі Павал Севярынец, Аляксей Шэйн, Алеś Бяляцкі, Валянцін Стэфановіч. Агу-

Праваабаронца Валянцін Стэфановіч (злева) і адвакат Аляксандар Галіеў.

Судзьдзя Алена Марозава.

ЧЭРЖУНУЦА АЛЕКСАНДРА ГАЛІЕВА

ЗЫМІЦЕР ГАНКАВЕЦ

Прагандысты часта вінавацца нацыянальны рух у «этнічным нацыяналізме». Той самы «Малады фронт» як толькі не называюць. Такія съцверджанні цалкам абвяргаюць расейка Кася Салаўёва, ці кіргізка Маўлюда Атакулава, якая за акцыю салідарнасці ў Полацку правяла нач у ізялятary, а на наступны дзень была аштрафаваная на 1 225 000 рублёў. Карэйскія карані мае і Андрэй Кім, які цяпер у СІЗА чакае суду. Беларускі нацыянальны рух мае грамадзянскі характер, і яднае людзей на грамадзянскай, а не этнічнай прыкмете.

лам у Полацак з розных куткоў краіны прыехала больш за 60 чалавек.

Людзям, якія сабраліся на ганку суду, міліцэйскі маёр паведаміў, што на працэс выдзеленая маленькая зала, усяго на 15 месцаў, і папрасіў вызначыцца з тымі, хто будзе прысутнічаць на судзе. Але працэс пачаўся абсалютна без усялякіх абвештак і папярэджаньняў, у залю змаглі патрапіць толькі дзевяць чалавек. Нават бацькі Касі былі вымушаны асабістая звязратаца да старшыні суду сп. Калесеўніка. Менавіта для бацькоў і амэрыканскага дыпляматата Люіса Крышака было зробленое выключэнне, іх запусцілі ў залю падчас разгледжваньня справы. Большасць жа журналістаў чакалі перапынку ў працэсе.

Фактычна ўсё абвінавачаныне ўбок Салаўёўай зводзілася да друкаваных матэрыялаў, якія былі канфіскаваныя падчас пепратрусу ў інтэрнаце ў лютым. Тады міліцыянты арыштавалі некалькі газэт, у тым ліку і зарэгістраваных, улёткі «МФ», дзе быў пазначаны нумар тэлефону Касі, а таксама рукапісны дзённік. У прыватным дзённіку дзяячыны мясцовыя сышчыкі знайшлі запис: «Я зраблю ўсё магчымае, каб зьнішчыць гэты рэжым».

Сама Салаўёва не адпрэчвала свайго сяброўства ў «Маладым фронце», яна даводзіла, што арганізацыя неаднаразова падавала дакументы на зарэгістрацыю ў Міністэрства юстыцыі, але пастаянна натыкалася на адмову. Дзяячына казала, што сейныя дзесяніні скіраваныя ў першую чаргу на тое, каб зарэгістраваць «Малады фронт».

Пракурор Коласава сказала, што дзейнасць абвінавачанай у незарэгістраванай арганізацыі цалкам даказаная, што зь лістапада 2007 па сёньня Салаўёва зьяўляецца сябрам «Маладога фронту», ведае пра мэты і задачы арганізацыі, а таксама прызнала, што распаўсюджвала літаратуру. Зъмяячальнай акалічнасцю пракурор назвала прызнаныне падсуднай сваёй віны, а таксама тое, што яна ўпершыню прыцягваеца да крымінальнай адказнасці. У якасці пакарання пракурор Коласава запатрабавала прызначыць Салаўёвой 200 базавых велічынь штрафу (7 млн рублёў).

Адвакат Касі Аляксандар Галіёў звязрнуў увагу на тое, што ў статуце «МФ» німа дэструктыўных палажэнняў, а толькі інтарэсы нацыянальнага адраджэння. Камэнтуючы канфіскаваныя тэксты матэрыялы, Галіёў зазначыў: «Нам не паставілі ў віну толькі захоўванье ў інтэрнаце паэзіі Быкава». Пры канцы сваёй прамовы ён падкрэсліў, што цікавасць да гэтай справы праяўляе мноства

людзей, і вынясеньне прысуду будзе съведчыць пра демакратычную, нацыянальную і маральную сьпеласць грамадзтва.

У сваім апошнім слове Кацярына Салаўёва заяўіла: «Што да таго, ці признаю я сваю віну, то калі жаданыне адрадзіць беларускую мову, культуру, стварыць у краіне рынковую эканоміку, жаданыне, каб у краіне праходзілі сумленныя выбары, лічыць крымінальным парушэннем, то я сапраўды вінаватая і признаю сваю віну».

Ужо традыцыйна для падобных судовых працэсаў пад вокнамі праходзіла акцыя салідарнасці. На дзіве, у Полацак не прыехаў ні менскі, ні абласны спэцназ — спраўляліся сваім ўнутранымі рэзэрвамі. Міліцыянты затрымалі Зымітра Хведарука, Івана Шылу і Андрэя Цянюту, пасадзілі іх у машыну, але забыліся зачыніць дзвіверы, не паставіўшы аховы. Маладзёны паспяхова ўцяклі ад міліцыі. У пастарунак даставілі толькі Аляксея Янушэўскага, на якога склалі пратакол за ўдзел у незарэгістраванай акцыі.

Пазней хлопца судзілі, але прысуд пастановілі вынесці толькі ў сераду. Янушэўскі ж паспяў за гэты час зъехаць у Менск.

А 17.30 судзьдзя Марозава начала выносіць прысуд. У залі звязвіліся апэратары БТ. Абвінавачаная і абарона настойвалі, каб яны пакінулі залю, але судзьдзя стала на бок «голоснасці», пакінуўшы журналістаў. Пакараныне — 50 базавых велічынь штрафу (1 млн 750 тыс. рублёў). Рашэнне можа быць абскарджае цягам дзесяці дзён у Віцебскім абласным судзе.

Разам з тым, стала вядома, што супраць Салаўёвой могуць распачаць крымінальную справу за зънявагу дзяржаўных сымбаляў. На 9 красавіка яна атрымала пазоў у полацкую міліцыю, як съведка па гэтай справе.

Нягледзячы на перажыткі суд і магчымы новы супраціў Кася Салаўёва прыцягвае выпраменьваць пазытыў і радаваць усіх сваёй усьмешкай. Паслья суду, калі запытаўся ў яе пра адчуваньні, яна проста адказала: «Усё файн».

**Зыміцер Панкавец,
Полацак — Менск**

А тым часам ля суду...

З дуляй у кішэні ды сініцай у руцэ

Новыя звесткі НІСЭПД (Літва) камэнтуе Аляксандар Класкоўскі.

Ведаю, што ў сучасных табліцах Незалежнага інстытуту сацыяльна-еканамічных і палітычных дасьледаваньняў (зарэгістраванага ў Літве) многія найперш шукаюць рэйтынг афіцыйнага кірауніка. Ну і што вы думаець? За цёплую зіму гэты паказчык нават трохі падрос. А таксама заўважна дадалося тых, хто лічыць, што, па вялікім рахунку, у нашай беларускай хатачы «парадак ідзе».

Шмат хто з апанэнтаў рэжыму меркаваў: скасаваньне льготаў, скачок інфляцыі, пресінг супраць дробных прадпрымальнікаў падагрэюць пратэставыя настроі ды, адпаведна, падсякуць давер да вярхоў. Але ў сакавіку электаральны рэйтынг Лукашэнкі склаў 42,5% — на 2,6 пункту болей, чым у сінезні летася.

Паболела — ад 41,2% да 50,2% — суайчыннікаў, перакананых, што «стан рэчаў у нашай краіне развязваеца ў правільным кірунку» (даруйце, гэта традыцыйная дубовая фармулёўка анкеты). Увогуле з надыходам вясны, як адзначаюць сацыяльнага аптымізму. «Прайшла зіма, настала лета, дык дзякую партыі за гэта».

Карацей, беларусы зноў праглынулі нягody, прыцярпеліся і нават павесялелі, калі прыгрэла сонейка. Як у тым старым анэддоце пра цвік у крэсле: а моя так і трэба? Ну проста ідеальная нацыя для рознага кшталту сацыяльных эксперыментau!

І вось што цікава. З аднаго боку, паспаліты люд у значнай ступені падзяляе погляды палітычнай апазыцыі ў тых ці іншых асонаў ўзятых пытаньнях. Іншым разам гэтая ступень нават нечакана значная. Хто б мог падумаць: нягледзячы на шматгадовае замбаваньне, 46,4% мяркуюць, што 90-я ўгодкі БНР ёсьць «вялікай падзеяй, якую варта адзначыць», і толькі 28,6% лічаць яе нязначнай. Дадамо: аптыманье

ладзілася 3—13 сакавіка, яшчэ да таго, як тэму БНР дастаткова ўзважана падалі некаторыя дзяржаўныя мэдіі.

А вось вам, наадварот, чаканая лічба: 75,9% не ўхваляюць скарачэнне льготаў. Далей: праціўнікаў пабудовы АЭС болей, чым прыхільнікаў. Левіная доля рэспандэнтаў (80,3%) перакананыя, што мэдіі мусяць выказваць інтарэсы грамадства, а не дзяржавы. Значнай выглядае доля прыхільнікаў таго ці іншага

рэйтинг афіцыйнага кірауніка трymаеца, але вырасла і колькасць прыхільнікаў беларусізацыі і дэмакратычных каштоўнасцяў.

варыянту беларусізацыі. 51,2% упэўненых, што на выбарах маюць месца фальсифікацыі. Бальшыня падтрымлівае меркаваньне, што ўключэнне ў склад выбаркамаў прадстаўнікоў палітычных партый ды кандыдатаў, дазвол назіральнікам пералічваць бюлетэні, выкарыстаньне

празрыстых скрыніяў і г. д. — карацей, калі казаць наўпрост, рэалізацыя прапановаў АДС ды Захаду — зробіць выбары болей справядлівымі.

Здавалася б, такая ўдзичная глеба дзеля шчыраваньня палітычнай апазыцыі! Але... Ідэю вулічнага шэсцяці 25 сакавіка ўхваліле толькі траціна рэспандэнтаў. Рэйтингі ўсіх апазыцыйных палітыкай ніжэйшыя за 10% (Мілікевіч — 8,8%, Казулін — 5,2%, астатнія — у межах статыстычнай памылкі).

Электарат болей ахвотна прагаласуе на выбарах у парламэнт за кірауніка дзяржаўнага прадпрыемства ці нават цяперашняга дэпутата, чым за лідэра апазыцыйнай партыі (такі абстрактны лідэр набірае ў аптыманіі толькі 11,1%). Да вулічнага пратэсту супраць фальсифікацыі выбараў гатовыя 6,5% (гэта на словах, на практицы не набярэзца ў аднаго адсотку). У той жа час 38,4% нічога ня сталі б рабіць, а 35,6% выбралі варыянт «абавязкова распаведзі бы сваім знаёмым пра фальсифікацыю».

Карацей, стары фэномэн кухоннай апазыцыі, ці дулю ў кішэні.

Прычым дулю шмат хто паказвае як уладзе, так і яе тытульным апанэнтам. З сацыялягічных табліцаў вынікае: ня тош што нашы суайчыннікі ідэалізуяць кіроўную вярхоўку (напрыклад, ацэнкі яе эканамічнага шчыраваньня вельмі стрыманыя), але ж надта высока ставяць славутую стабільнасць. Гары яны гарам, любыя пэртурбациі! Беларусы па-ранейшаму аддаюць перавагу сініцы ў руцэ перад жоравам у небе.

Р.С. Зыходзячы з досьведу аблеркаваньняў сацыялягічнае тэмы, адразу раблю рэмарку, што не лічу аптыманіі ды камэнтары НІСЭПД нейкай апрыёрнай ісцінай. Аднак гэта адзіная незалежная сацыялягічная інстытуцыя, якая штоквартальна дае вынікі нацыянальных аптыманіяў у адкрытым доступе.

PHOTO BY MEDIANET

1 красавіка**Пяць сутак Хамайду**

Пяцьо суткам арышту суддзя Раман Дэгода пакараў актывісту КХП-БНФ і праваабаронцу **Барыса Хамайду**. 25 Сакавіка, падчас святкавання Дня Волі, Хамайда разам з **Аленай Залескай і Антанінай Піванос** быў затрыманы ля віцебскага «сінага дому». Жанчын пакаралі штрафам 20 і 2 базавыя величыні адпаведна. Хамайду ж судзілі толькі 1 красавіка, бо ён запатрабаваў перакладчыка.

Узялі тлумачэні ў Мальчыка

Старшыня Гарадзенскай абласной арганізацыі партыі БНФ **Сяргей Мальчык** быў выкліканы ў Ленінскі РУУС Горадні адносна падзеі 25 Сакавіка. Тлумачэні ў Сяргея Мальчыка браў прадстаўнік аддзелу аховы грамадзкага правапарадку маёр Ленец. Старшыня абласной арганізацыі БНФ патлумачыў, што 25 сакавіка ён быў у цэнтры гораду з мэтай адзначэння гадавіны Беларускай Народнай Рэспублікі. Пасля гэтага Сяргея Мальчыка адпусцілі.

Першакрасавіцкі «жарт» з Севярынца

Калі **Павал Севярынец** вяртаўся з суду над Андрэем Кімам, яго затрымалі калі ўваходу ў мэтро чатыры супрацоўнікі міліцыі ў цывільным. Па літіка адвэлью ў Менскую гарадскую прокуратуру. На яго склалі адміністрацыйны пратакол, паводле артыкулу 9.10 Карап («Парушэнне патрабавання закону аб рэалізацыі права на заканадаўчую ініцыятыву»). Маецца на ўзвaze збор подпісаў за зъмену ў законе аб саводстве сумленні. Паводле гэтага артыкулу Севярынцу можа пагражаць ад 20 да 50 базавых величынь штрафу. Са словаў Севярынца, каб пачаць збор подпісаў, сябры ініцыятывы павінны быць звязаны з дастэрнічкай старшыні ЦВК Лідзіі Ярмошынай. Размову з Гаўлам у прокуратуре вёў маёр Юры Карніцкі.

2 красавіка**На Акрэсціна прыходзілі «кадэбісты»**

Некаторых з арыштованых за ўдзел у дэмантрацыі 25 Сакавіка моладзевых актывісташ у спэцпрыёмніку на Акрэсціна наведвалі супрацоўнікі КДБ. Цікайнасць найперш прайдзялася да студэнтаў. Шантажуючыя магчымым адлічэннем з ВНУ за ўдзел у дэмантрацыі, супрацоўнікі КДБ вымушалі іх напісаць заявы аб супрацоўніцтве з органамі дзяржаўнай бяспекі.

БАЖ звязаны з прокуратурой

Беларуская асацыяцыя журналістаў пайторна звязалася да генэральнага прокурора Рыгора Васілевіча ў свярдзе ператратамі, якія супрацоўнікі КДБ правілі ў кватэрах незалежных журналістаў і шэрагу офісаў 27 і 28 сакавіка. Азнаёміўшыся з тэкстамі пастановаў аб правядзеніі съедыненія надглядаў у кватэрах журналістаў і выніковых пратаколах, журналісцкая арганізацыя выказае сумнёў, што ператраты мелі пад сабою законныя і дастатковыя падставы.

Марачкін патрабуе вярнуць «Лялек»

Мастак, старшыня міжнароднага грамадзкага аўяднання «Згуртаваныя беларусаў савету «Бацькаўшчына» **Аляксей Марачкін** накіраваў ва УУС Цэнтральнага раёну Менску заяву аб вяртанні сваіх сканфіскаваных твораў в'язненага мастака — карціны «Лялкі», харугваў грамадзкага аўяднання «Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны», а таксама расцягнік з рознымі тэкстамі.

Маладафронтайка Кася Галіцкая выходзіць з Акрэсціна пасля 10 сутак арышту за ўдзел у святкаванні 25 Сакавіка. Усяго выпусцілі сем асуджаных. Яшчэ двое «10-сутачнікаў» — Арцём Скарабагаты і Зыміцер Курза — правялі дадатковую ноч у ізоляторы, бо суддзя ўпісала ў пастанову дзень затрымання 26 сакавіка, а не 25-га.

3 красавіка**Паліну Кур'янавіч арыштавалі на 10 сутак**

У Цэнтральным судзе сталіцы адбылося паседжанье па справе затрыманай напярэдадні моладзевай актывісткі **Паліны Кур'янавіч**. Суддзя Татьяна Паўлючук признала дзялінку вінаватай у адміністратyўным правапарушэнні паводле арт. 23.34 Карап («Парушэнне парадку арганізацыі і правядзенія масавых мерапрыемстваў») і вынесла пакаранне ў выглядзе арышту на 10 сутак. Дзялінку затрымалі 2 красавіка калі пасольства Рәсей, калі моладзевая актывістка збиралася правесці пікет, прымеркаваны да Дня юдзянаў беларускага і расейскага народаў.

Апошняга асудзілі

Асуджаны апошні з затрыманых 25 Сакавіка ў Баранавічах грамадзкіх актывісташ. Інвалід 2-й групы па слыку **Аляксей Шчарбакоў** быў дастаўлены з пастарунку «хуткай дапамогай» у шпіталь, таму судовыя паседжанні паводле яго-най справы 26 сакавіка, калі судзілі астатніх, было адкладзенае. Суддзя, разгледзеўшы справу актывісткі, не знайшоў нікіх зъмянчальных аbstавінаў і пастанавіў спагнаць з А.Шчарбакава 5 базавых величыні штрафу.

Літоўцам так і не вярнулі касэты

Нікага адказу ад беларускага боку на патрабаваньне Літоўскага нацыянальнага тэлебачанья (LRT) вярнуць адабраную 25 сакавіка касэту з відэаматрыяламі і кампісанаваць выдаткі на рамонт эламаній падчас затрымання відэакамэрэ не было атрымана. 25 Сакавіка быў затрыманы два журналісты LRT **Рута Рыбачаўскене і Еніс Грышконіс**.

4 красавіка**I Палажанка невыязная**

Актывістку незарэгістраванага «Маладога фронту» **Насту Палажанку** знялі з цягніка Менск—Варшава. На пераходзе «Варшавскі мост» беларускі памежнік паведаміў ей, што яна знаходзіцца ў сіліце невыязных, бо супраць яе распачатая крымінальная справа.

Міліцыянты дзялякылі калі дзъверы А.Бондары

А 7-й раніцы ў кватэру актывісткі незарэгістраванай арганізацыі «Ініцыятыва» **Аляксея Бондары** патэлефанавалі міліцыянты. Яны патрабавалі адчыніць ім дзъверы, залуячы, што Аляксею трэба пaeхаць з імі ў прокуратуру. Свалякі Аляксея патлумачылі, што дзъверы не адчыніяць і Аляксея няма.

7 красавіка**Суд над Парсюкевічам прызначаны на 16 красавіка**

Пра гэта паведаміла адвакат прадпрымальніка Веры Страмкоўскай. Паводле яе словаў, суддзідзём прызначаны **Уладзімер Аўдзееўка**. Справа актывіста прадпрымальніцкага руху была перададзена ў суд Маскоўскага раёну 31 сакавіка. **Сяргей Парсюкевіч** быў арыштаваны 4 сакавіка пасля таго, як з'явіўся на допыт у прокуратуру Маскоўскага раёну Менску. Яму прад'явілі абвінавачаны ў злачынстве, прадугледжаным арт. 364 КК («гвалт або пагроза гвалту ў дачыненіі да супрацоўніка міліцыі»).

Дапыталі яшчэ аднаго журналіста

Следчы ўпраўлення КДБ па Гомельскай вобласці **Андрэй Коласаў** дапыталі журналіста **Дзымітрыя Карпенку** ў якасці съведка паводле крымінальнай справы, заведзенай яшчэ ў 2005 г. па факце паклёну на кіраўніка дзяржавы. 28 сакавіка ў кватэры Дзымітрыя Карпенкі, як перад гэтым і ў іншых незалежных журналісташт, супрацоўнікі КДБ правілі ператрус. У яго забралі фатаграфіі, блікноты, CD з музычнымі запісамі і дыскету з курсавай работай па эканоміцы за 4 курс універсytetu.

За экскурсію — пад суд

Дзяўчыца гомельскіх актывісташт, якія 23 сакавіка з'яўлі ўдзел у сувяточнай экскурсіі па мясцінах, звязаных з дзяячкай БНР Палутай Бадуновай у Гомелі, будучы прыцягнутыя да адміністрацыйнай адказнасці. Яны ўжо пазнаёміліся з адміністрацыйнымі пратаколамі па справе.

Пашкевіча выключыць з БДУ

Моладзевага актывіста АГП адлічаюць з гісторычнага факультetu Белдзяржуніверсytetu. Цэлы тыдзень хлопец ня можа атрымліваць дазвол абараніць курсавую работу. А 7 красавіка паведамілі, што найбліжэйшымі днімі яго адлічаць. «Справа ў тым, што яшчэ летам мяне выключылі з ВНУ за ўдзел у выбарах у Менскі гарадзкі савет, за тое самае з гістфаку адлічілі і сябра Партыі БНФ Андрушы Гнатовіча. Я змог узнавіцца на завочным аддзяленні, на 6-м курсе. Цяпер мне адмаялююцца запічыць экзамен па мэтадалёгіі гісторыі, які я здаду. Аднак потым высыветлілася, што здаў я не сваіму выкладчыку, і экзамен анульвалі. Не міа проблема, што ВНУ ня можа разабрацца з сваімі ўнутранымі пытаннямі. Мне ў дэканаце адкрыта сказаці, што рашэнне аб майм выключыні прымаліся нават на ўзорной рэктара, а нашмат вышэй», — кажа **М.Пашкевіч**. Як лічыць хлопец, выключэнне звязанае з крымінальнай справай за мітынг прадпрымальніку 10 студзеня, уздзеле ў сувяточнай Дня Волі, а таксама тым, што ён стаў адным з заяўнікаў сёлетнага «Чарнобыльскага шляху».

Зыміцер Панкавец, ЯС

Рэфэрэндум супраць хімзаводу

Філія расейскай фірмы «Август-Бел» пры падтрымцы дзяржаўнага кіраўніцтва зьбіраеца будаваць у Пухавіцкім раёне завод па вытворчасці ядахімікатаў. Жыхары пасёлка Дружны, Сьвіслач, Рудзенск, Дукора працягваюць казаць рашучас «не».

3 красавіка ў пасёлку Дружны адбылася чарговая сутэречка прадстаўнікоў улады з насељніцтвам.

Як стала зразумела з высупу дзяржаўнага экалягічнага эксперта, завод на аснове кампанентаў небеларускай вытворчасці будзе вырабляць шэсць відаў прэпаратаў. Сп. Андрэй расказваў пра тое, што звыклыя ўгнаенныя на нашых зямельных участках

маюць трэцюю клясу небяспекі, пра тое, што вызначыць клясу небяспекі адкідаў ад вытворчасці прэпаратаў можна будзе толькі тады, калі гэтая адкіда будуць атрыманыя. Таксама, паводле яго словаў, «спальваныне адкідаў» — не зусім правільна казаць. Больш наўкува — тэрмічная апрацоўка. А ўсё, што будзе засставацца пасля тэрмічнае апрацоўкі гэтых палімэраў, будзе пакавацца і адвозіцца... на Гомельшчыну.

Валянціна Качан, галоўны санітарны доктар краіны, адзначыла высокі інтэлект мясцовых жыхароў. Часам здавалася, што Канстытуцыю РБ і Канвэнцыю ААН яны ведаюць ледзь не на памяць. Калі старэнкая

бабулька кажа прэзыдыюму, што бабуля яна для сваіх унукаў, а для астатніх яна Лідзія Паўлаўна, гэта съведчыць пра многае. Прынамсі, людзям хочацца, каб паважалі іх граматичную пазыцыю і перасталі лічыць быдлам.

На сходзе прагучала патрабаваныне правядзення мясцовага рэфэрэндуму ў пытаныні будаўніцтва.

Алена Сойка, Дружны

СЪЦІСЛА

Лукашэнка: прыём Украіны і Грузіі ў НАТО — пытаныне часу

Аляксандар Лукашэнка лічыць, што прыём Украіны і Грузіі ў НАТО — гэта толькі пытаныне часу. «НАТО замахнуўся на былыя савецкія рэспублікі. Ніхто не зьвяртае ніякай увагі на пазыцыю Расеі, Беларусі», — дадаў ён. Паводле ягоных словаў, абараняючы Беларусь, наша войска абараняе заходнія межы саюзнай дзяржавы, таму неабхідна думаць аб умацаваныні абараназдольнасці сваёй краіны.

«Аман» (не АМОН!) забудзе тры раёны ў сэрцы Менску

25 гектараў сталічнай прасторы маюць намер забудаваць аманцы. Там, дзе цяпер станкабудаўнічы завод імя Кірава,

прапанавана пабудаваць жылы комплекс. Па вуліцы Купалы, на месцы выставачнага цэнтра і 2-й бальніцы, плянуеца «дзелавая забудова з раскошнай гасцініцай і набярэжнай». Дзяржаўны генэральны разэрвовы фонд Султанату «Аман» адказвае за ўрадавыя інвестыцыі па ўсім съвеце. За паўгоду прадстаўнікі фонду ўжо 4 разы пабывалі ў Менску.

Пасольства ЗША ў Менску зноў прыпыніла выдачу візаў

Пасольства ЗША ў Менску зноў прыпыніла разгляд заявў на атрыманыне візы і выдачу візаў беларускім грамадзянам. Пра гэта паведамляеца на сایце амэрыканскай дыпмісіі. «31 сакавіка ўрад Беларусі зноў прапаванаў зъменышыць колыкасць супрацоўнікаў нашага пасольства. Паколькі на мінульым тыдні

штат амэрыканскіх супрацоўнікаў пасольства быў скарочаны ўдвай, мы лічым гэтае патрабаваныне беларускага боку неабгрунтаваным», — гаворыцца ў заяве.

«Працэс 14-ці» пачненца 16 красавіка

16 красавіка (серада) а 10.00 у судзе Цэнтральнага раёну сталіцы (вул. Кірава, 21) пачненца судовае паседжаныне па «справе 14-ці». Пра гэта nn.by паведаміла адвакатка Андрэя Кіма Тамара Сідарэнка. М.Пашкевіч,

А.Бондар, А.Баразенка, У.Сяргеёвіч М.Субач, Т.Цішкевіч і іншыя хлопцы й дзяўчыны праходзяць па справе мітынгу падпрымальнікаў, што адбыўся 10 студзеня ў Менску. Маладым людзям інкryмінусцца арт. 342-1 Крымінальнага кодэкса «Арганізацыя і падрыхтоўка дзеяньняў, што груба парушаюць грамадскі парадак або актыўны ўдзел у іх». Паводле гэтага артыкулу падугледжаеца пакараныне ад штрафу да трох гадоў пазбаўлення волі.

ЯС; МБ; БЕЛТА, tvr.by

ЦЫТАТА

Пракаповіч: «Галоўнае — каб Эўрасаюз не далучыўся да санкцый ЗША»

На думку старшыні Нацыянальнага банку Пятра Пракаповіча, праблемаў, якія з'явіліся ў балтыйскіх філіях «Белнафтхімі», варта было чакаць, бо «усе балтыйскія краіны съята выконваюць патрабаваныны ЗША». Старшыня Нацбанку лічыць, што зараз галоўнае — каб Эўрасаюз не далучыўся да санкцый ЗША.

svaboda.org

У кабіне дальнабойшчыка выбухнүү балён

У Любускім ваяводзтве Польшчы, на мяжы зь Нямеччынай, у выніку выбуху газавага балёну ў кабіне трэйлера цяжка паранены грамадзянін Беларусі. На тыхі пераносных балёнах дальнабойшчыкі вараць себе есці. Выбух зыншчыў кабіну. Вадзіцель з апекамі дастаўлены мэдычным верталётам у бальніцу.

Агнястрэльныя дзівосі ў цэнтры сталіцы

1 красавіка невядомыя хлопец і дзячына спрабавалі залезыці на дах дому № 80 па пр. Незалежнасці. Міліцыя блякавала пад'езд, але хлопец выскачыў з дзвярэй з крыкам «Назад, буду страліць!» Уцекача затрымалі. У яго сканфіскавалі пісталет з глушыцелем і патронам у патронінку. 27-гадовы магілёвец патлумачыў, што пісталет знайшоў і нават страліць зь яго па съмецьевых баках бліз плошчы Перамогі...

У Віцебску адчынілася беларуская кавярня

Яна ў Цэнтры народных рамёстваў і мастацтваў «Задзівінне» (вул. Чайкоўская, 3). У кавярні можна пакаштаваць сірень паводле старажытных рэцептаў, у тым ліку віцебскіх.

Мірныя будуюць спарткомплексы

Мікалай Мірны з сынам займаецца будоўляй двух спарткомплексаў у сталіцы. Першы мае адкрыцца да 2011 г. на вул. Ясеніна. Другі — крыху пазней на вул. Чырвонаармейскай. І там, і там будзе па трох крытыя корты.

У крэматорыях паляць съмецьце

З лютага ў Беларусі дзейнічае закон «Пра абыходжанье з адкідамі», які ўзмацніў вымогі да іх утылізацыі, каб прадпрыемствы будавалі перапрацоўчыя вытворчасці для съмецьця. А прадпрыемствы... пачалі звязватацца ў крэматоры. Паводле Міністэрства, там цяпер часта паляць небясьпечныя адкіды, якія чыняць экалёгіі шкоду.

Не Гэмінгэй, але блізка!

Валеры і Зоя Анікейчыкі злавілі на Прыпяці пад Туравам сама вагой 38 кг, 1 мэтар 80 сантымэтраў даўжынёю. Анікейчыкі вудзілі рыбу з чаўна на тролінг, калі рыбіна ўзялася. Сом гадзіну вазіў човен па рацэ, пакуль яны далі рады яго выцягнуць.

З наступнага году будзем тэлефанаваць, як эўрапейцы

3 2009 зь міжгародніх і

міжнародных тэлефонных нумароў зынікне звыклая «8». Беларусь далучыцца да краін, якія маюць міжнародны фармат набору. Па краіне трэба будзе набіраць «0», у замежжа — «00».

**СМ; паводле радыё
«Свабода»,
«Салідарнасць»,
«Звязда», «Эўрапейскае
радыё для Беларусі»,
БЕЛТА, «Ежедневнік»,
«Народныя навіны
Віцебску»**

На тыдні ў Менску прыйшла Міжнародная выставка сабак.
На фота: камандор Фаня ростам з гаспадара.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Вікіпэдыя і Вікіпедыя: год пасъля падзелу

Год таму адбыўся скандалны падзел Беларускай Вікіпэдыі паводле правапісу. 27 сакавіка 2007 году прыхільнікам наркамаўкі быў аддадзены дамэн be.wikipedia.org, на якім папярэдне ўжо трэх гады існавала Беларуская Вікіпэдыя клясычным правапісам. У выніку энцыклапедыя на тарашкевіцы была перанесеная на іншы дамэн.

Беларускай Вікіпэдыі клясычным правапісам быў дадзены новы дамэн be-x-old.wikipedia.org.

Нядыўна колькасць артыкулаў у Вікіпэдыі наркамаўкай дасягнула 10-тысячнай мяжы. Колькасць жа артыкулаў клясычным правапісам — 9 021 артыкул. Затое ў Вікіпэдыі клясычным правапісам сяродні памер артыкулу большы.

Усяго Wikipedia мае:

255 моўных разьдзелаў; больш за 10 мільёнаў артыкулаў, каля 34 мільёнаў старонак; больш за 464 мільёнаў даведак; амаль 4,5 тысячи адміністратораў; больш за 11 мільёнаў зарэгістраваных карыстальнікаў; больш за 4 мільёны мэдыйфайлаў.

**Паводле: Даша Слабчанка,
Generation.bY**

Тату, пірсінг і кефір!

Пад чырвонае гішпанскасе віно добра заходзіць лёгкую гутарку. Летась у Барсёлёнен пад фужэр віна і добры настрой пазнаёміўся з парай байкераў. Разгаварыліся, жывем у адным гатэлі. Мужчынам каля піццідзесціц, галовы выстрыжаны паўбоксам, толькі чубчыкі натапыраны тырчаць па панкаўскай модзе, апранутыя ў чорныя рокерскія транты, і зататуяваныя зв пяц да галавы, на плячах кітайскія драконы, на руках усходняя арнамэнты, здавалася, жывога месца не засталося, спрос — тату. Байкеры аказаліся швайцарцамі, Штэфан і Юзэф, і, да таго ж, парай гейяў. Прыемныя і ветлівыя людзі, любяць падарожнічыць па Эўропе на чорных «Харлеях».

Штэфан прадзігнуў мне візітуўку.

«Доктар мэдыцыны, нэўрахіуррг». Ну, уразіл!

Юзэф патлумачыў, што Штэфан выдатны хірург і робіц складаныя апэрацыі на мозгу.

Я спытаў, ці не баяцца пацыенты, калі бачаць ягоныя тату.

Адам Глёбус у сваім блогу бароніць перабудову старога Менску

«Калі бачу руйнаваныне розных халабудаў у Беларусі, дык згадваю разбураныне Гатычнага кварталу ў Барсёлёнен, — піша ён, размысціўшы фота ([уверсе](#)), зроблене ў Барсёлёнен. — Размовы пра нейкую там адметнасць беларускага барбарства ў адносінах да архітэктурнай спадчыны амаль заўсёды ілжывыя. І я не зьдзіўлюся, калі надыдзе час зьнесыці «хрупчобы» ды «мікрагі», як некалі зносліся баракі, а нехта пачне іх бараніць і апіваць».

Водгукі на той запис прыйшлі розныя.

«Што ў Беларусі адсотак старасьвецкае архітэктуры найменышы, чым дзе ў Эўропе — факт, — напісаў Сяргей Харэўскі. — І вартае ўвагі з сучаснае архітэктуры — міэр! І калі кажуць, што Менск стане прыгажэйшым, калі зьніясем апошнія 30 дасавецкіх будынкаў — не даю веры. Няміга, напрыклад, становіцца ўсё пачварнейшай. А які адсотак у Барсёлёнен застаўся старасьвецкіх дамоў? Хіба ты там адно па навабудоўлях шпацыруеш?»

АК

— Не, так апранаюся і запільваюся на ўсе гузікі, што тату не відаць, — швайцарец зрабіў сур'ёзны выраз твару і паказаў, як запільвае каўнер і манжэткі капулі, а потым па-дзіцячы весела зарагатаў.

— Нэўрахіуррг у Швайцарыі — ты мусіш добра зарабляць, — не стрымаўся я.

— На апэрацыях — ня так добра, раблю амаль задарма, а куды больш зарабляю на пірсінту. Вось за пірсінг, сапраўды магу зарабіць на добры матацыкл і на падарожкы, — прызнаўся хірург.

Мы абмяняліся адрасамі, і вясёлыя швайцарцы пайшлі на мора купацца. На Каляды я атрымаў ад Штэфана і Юзэфа віншавальнную паштоўку. Было прыемна і нечакана. Гэта было звычайнае гатэльна-курортнае знаёмства.

Я згадаў Штэфана сёньня, калі пачуў іншую менскую гісторыю.

Знаёмы скардзіцца, што сына паклалі ў лякарню, прызыўная камісія накіравала на абследаваныне ў Навінкі, рэспубліканскае псыхіяtryчнае клінікі.

— Толькі таму, што ў сына пірсінг і тату, — расказваў мужчына.

— У нас за пірсінг і тату ваенкамат адразу накроўвае ў «дурку», і там бяда, калі трапішь у лапы нашай псыхіяtry, то пішы прапала. У сына ў тумбачы знойшлі пакет кефіру, я прывёз, ня ведаў, што забаронена. За кефір хлопца пакаралі, забаранілі выходзіць з аддзялення. Сын пачаў спрачацца, дык спачатку нечым укалолі, а цяпер ставяць дыягназ — псыхічна хворы. Вось так — быў чалавек здаровы і вясёлы, а праз завушніцу і пакет кефіру — вар'ят. І яшчэ робяць выгляд, што добрую справу робяць, ад войска адмазваюць.

Я ня ведаў, што парайць няшчаснаму чалавеку, — дактары назад ня ходзяць.

Я патэлефанаваў знаёмаму доктару і спыгтаў, пі так на самай справе, за завушніцу і тату ваенкамат накроўвае ў «дурку»?

— Так, абавязкова, мы называем гэта «паводле зынешніх прыкмет».

Вось такія іншародныя прыкметы увайшлі ў нашу псыхіяtryю. Тату, пірсінг плюс кефір і... бывай войска! Як лёгка цяпер «касць»!

**Міраслаў Адамчык,
andrey-voronin.livejournal.com**

Вялікі дзякую

В.Ц., Г.Ж., А.Дз., Вользе Ж., Уладзімеру К., Г.Я., Генадзю Ш., В.Л., Канстанціну Л., Яўгену І., Раману М., Валянціне Дз., І.З., Сяргею П., І.Л., Зінаідзе Б., Віктару Л., Віталью Ч., Валянціне П., Анатолю С., Леаніду Г., Анатолю К., Таціне Ф., Паўлу Л., Валер'ю І., Віктару Д., Мікалаю С., Марыне З., Я.А., Зымітру Б., Аляксандру П., Адаму З., Юр'ю К., Ф.С., Г.П., Сяргею А., Уладзімеру Р., Веры С., Святлане Ш., Ніне Ш., Святлане Р., Элле С., Святлане К., Рэгіне Б., Таціне К., Наталіі М., Міхайлу К., Ваціло З., Э.К., Сяргею Г., Але Х., Ільясу Х., Т.С., Пітру Б., В.Ш., Н.Б., Багуславу Я., Валянціне Ш., В.Н., А.Р., Наталіі А., Алене Д., Вячаславу К., Вользе Ш., Н.Ш., Андрэю Б., Уладзімеру Г., Уладзімеру К., Уладзімеру Ц., Іне К., Аляксандру С., Сяргею Г.,

Дзякую за падтрымку **Міхасю Баяроўскаму** зь Бірмінгему (Вялікая Брытанія).

Радзіму Г., Генадзю Ц., Генадзю Р., Мікалаю К., Алесю Дз., Вользе А., Але С., Ігару Х., Уладзімеру З., Р.Б., Андрэю С., Ігару С., Н.А., Аляксандру Л., Каастусю Ж., Алене В., Паўлу Н., Аляксею П., Андрэю Ф., Леаніле Г., Анатолю П., Міхайлу Л., Ю.В., Ігару Д., В.В., В.К., Алене Л., А.Л., В.Б., Мікалаю Ш., Аляксандру Б., Міхайлу Ж., М.П., Валер'ю Ш., Натальлі М., Ірыне Ц., Т.П., Натальлі Д., Зымітру Р., У.Л., Таціне Ц., А.А., Казімеру Г., Уладзімеру М., Аляксандру П., Г.С., Станіславу Р., Анатолю А., Алегу Т., І.С., Таціне Я., Сяргею Г., Алене С., А.С., Зымітру М., Д., П.Л., Таціне Б., Паўлу Е., Георгію Ш., Тамары К., Л.П., Сяргею У., Марыі П., Аляксандру С., У.М., Раісе М., Г.С., В.Л., Альбэрту С., Мікалаю Л., Тэрэсе Р., А.К., Яўгену Л., Уладзімеру Ш., Вандзе К., П.Д., Аляксандру Ф., А.К., Святлане Р., Але П., Яўгену П., В.К., Аляксандру Д., Ігару Б., Наталіі І., Тамары Т., Юр'ю Л., Алене Л. зь Менску.

Франц Сіўко.
Дзень Бубна. —
Менск: Логвінаў,
2008. — 276 с.

Замаўляйце кнігі
сэрэй

«Кнігарня «Наша
Ніва»

праз т.:
(029) 505-39-11,
(029) 126-36-87

або праз e-mail:
knihi@me.by

Наша Ніва

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты				Дата	Сума
За газету "Наша Ніва"					

Агулам

Касір

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764

Рахунак ат-
рымальніка **3012 206 280 014**

Асабовы
рахунак

(прозвішча, імя, імя па бацьку, адрес)

Від аплаты				Дата	Сума
За газету "Наша Ніва"					

Агулам

КВІТАНЦІЯ

Касір

М.П.

Каб
ШТОТЫДЗЕНЬ
атрымліваць
газету,

дасылайце адрасы
і гроши за газету.
Кошт на месяц —
8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх
ахвотных чытаць
газету паведамліць
у Рэдакцыю свае
адрасы і тэлефоны.
Гэта можна зрабіць
праз: тэлефоны:
(017) 284-73-29,
(029) 260-78-32,
(029) 618-54-84,
e-mail: dastauka@nn.by,
паштовы адрас:
220050, г.Менск,
а/с 537.

2) Просім у блянку
банкаўскага
паведамлення ці
паштовага пераказу
дакладна
і разборліва
пазначаць адрас,
у тым ліку паштовы
індэкс і код
пад'езду.

«НН» распачынае сэрыю гутарак з палітыкамі. Да першага журналісты «НН» выправіліся да Анатоля Лябедзькі, які рыхтуеца да звезду Аб'яднанай грамадзянскай партыі.

«Катастрофы не адбылося»

«Наша Ніва»: Пасьля таго, як сталі першым палітычным невязным з краіны, дома бываене часцей?

Анатоль Лябедзька: Натуральна. Нічога катастрофічнага не адбылося. Цяпер болей часу для паездак па рэгіёнах. Раней штомесяц былі адна—дзве паездкі за мяжу, цяпер вось магу правесыці гэты час дома. На днях атрымаў ліст з Генэральнай прокуратуры. Я канкрэтна фармуляваў пытаньні, але фактычна ні на адно не атрымаў канкрэтнага адказу. Ёсьць юрыдычныя прычыны абмяжоўваць мой выезд з краіны, яны імі кіруюцца. Улады нават запозна зрабілі мяне невыязным. Я ўжо рэалізаваў сябе ў міжнароднай дзеянасці.

Мяркую, што ўлады вяртаюцца да старой савецкай практикі, калі на Варшаўскім мосьціе мнялі дысыдэнтаў, а цяпер права на выезд апазыцыянару будуць паштучна мняць на права выезду для чыноўнікаў. Лукашэнка за ўсю свою кар'еру не дасягне таго, ѿзроўню сустреч, якія былі ў мяне і маіх калег. Даводзілася сустракацца з Колем, Бэрлюсконі, Гаўлам, Юшчанкам і інш.

«НН»: А што яшчэ запамінаеца найбольш падчас міжнародных паездак?

АЛ: Вядома, людзі. У

Чалавече і палітычнае: Лябедзька

Уладзімір Грыдан

1997 годзе на Парламэнцкай асамбліі АБСЭ быў выступ па Беларусі, у залі было паўтысячы чалавек, усе яны стоячы віталі нашу дэлегацыю. Пасьля да мяне падышоў сталы чалавек, які літаральна стаў на калені і сказаў: «Я схіляю галаву перад мужнімі людзьмі Беларусі». Потым высыветлілася, што гэта брытанскі дэпутат Мантгэмэры. Такое запамінаеца надоўга. Бывалі і съмешныя моманты. Кожны ведае славуты выраз Жырыноўскага «Беларусь выратуе толькі снайпэр», але мала хто ведае, дзе гэта было сказана. 1997 год, Капэнгаген. Нісьцок тады паўжартам запытаўся: «Уладзімер Вольфавіч, як Вы можаце падтрымліваць Лукашэнку?». Жырыноўскі абярнуўся і сказаў:

Мілінкевіч і Казулін маюць пэўныя прэфэрэнцыі на лідэрства. У першага напрацаваная вялікая вядомасць, у другога — самаахварнасць. Яны цяпер наперадзе, але гэта ня значыць, што на фінішы іх ніхто не абгоніць.

«Я — ніколі. Беларускую проблему вырашыць толькі снайпэр». Такіх гісторый можна ўспамінаць шмат.

«Пакуль ёсьць толькі мая кандыдатура»

«НН»: У канцы красавіка пройдзе чарговы зьезд АГП. Якія ў Вас чаканыні адносна яго?

АЛ: Мы рыхтуем праекты двух важных дакумэнтаў. Першы — пасланьне АГП да грамадзян Беларусі. Проста ў красавіку з сваім пасланнем звярта-

еца і Лукашэнка. Мы лічым важным, каб было два погляды на проблемы і іх рэалізацыю. Другі дакумент — стратэгія партыі да 2011 г. Безумоўна, будзе разглядацца пытаньне новага кіраўніцтва.

У нас ужо абазначыўся працэс партыйнага абнаўлення. У Менску, Менскай вобласці і Віцебскай да кіраўніцтва структур АГП прыйшлі новыя

Чалавече і палітычнае: Лябедзька

Працяг са старонкі 19.

людзі, маладыя. Я б нават сказаў, што яны болей мэ-нэджары, чым палітыкі.

Што да старшынства ў партыі, то на сёньня ёсьць толькі мая кандыдатура. Тут ёсьць і плюсы, і мінусы. Асабіста мяне больш задавальняе, калі ёсьць канкурэнцыя, бо яна прымушае людзей прыўносіць у партыю нейкую новую дынаміку, ідэі. Можа, на звязы з ёсьцю са звязаніем кандыдатуры.

«НН»: А калі не сакрэт, што новага чакаецца ў стратэгіі АГП на бліжэйшыя гады?

АЛ: У 2003 г. мы былі ці не галоўнымі ініцыятарамі аўяднання ўсіх дэмакратычных сіл. Цяпер ізноў ідуць размовы, што павінны быць створаныя праўая, левая, цэнтрыйскія кааліцыі. Я катэгарычна супраць гэтага. Мы розныя, у нас ёсьць свае праграмы і съветапогляды, але ўсе мы знаходзімся ў адной жалезнай клетцы. У стратэгіі, канечно, будзем адстойваць тое, каб у 2011 г. мы выйшлі з адзіным кандыдатам.

«НН»: А сама АГП не зьбіраецца на звязы з вылучаць сваёго кандыдата ў презыдэнты?

АЛ: Такі пункт можа прысутнічаць, але ён ня будзе галоўным. Галоўней будзе працэдура, якую мы

пропануем для вылучэння адзінага. Што да майго ўдзелу ў выбарах, то я не хацеў бы забягаць так далёка. Выпрацоўка працэдуры абраныя пакуль важней, чым асабістыя амбіцыі. Мы пропаноўваем правесці широкія «прай-

маўлялася ўдзельнічаць у той кампаніі. Я быў вымушаны паставіць умову: альбо я сыходжу з кіраўніцтва партыі, альбо мы выконваем нашы абавязкі. Большасць людзей працавала ў штабе адзінага кандыдата, але былі і тыя, хто

Я з'яўляюся ўдзельнічаком. У майго бацькі заўсёды было больш зямлі, чым трэба. Ён выяжджаў у лес, дзе раскарчоўваў дзялянкі, і радаваўся як дзіця, калі старшыня калгасу зь пяці дзялянак знаходзіў толькі дзьве.

«Мэрыз» выбарцаў. Кангрэс — гэта толькі частка людзей з дэмакратычнымі перакананнямі. Наша задача пропанаваць такую працэдуру, якая ў вызначэнні адзінага закране як можна больш людзей. У Баўтарыі некалі ў падобных «прай-мэрыз» узялі ўдзел каля 600 тысяч чалавек. Легітимнасць такога кандыдата была б значна большай.

«Вынік перадусім, а ўжо потым крыўды»

«НН»: У 2005 годзе было крыўдна не добраць некалькіх галасоў, каб стаць адзінным кандыдатам?

АЛ: Канечно, эмоцыі прысутнічалі. Мы ж усе жывыя людзі. Унутры АГП ситуацыя была вельмі хісткай, большая частка людзей нават ад-

застаўся збоку. Мы палітыкі, таму павінны разумець, што вынік перадусім, а ўжо потым розных крыўд.

«НН»: Якія сёньня Вам бачацца галоўныя памылкі презыдэнцкай кампаніі 2006 году?

АЛ: Мы занадта позна сформулявалі выразную пазыцыю адносна вуліцы. Для часткі лідэраў, ня будзем высьвяляць каго, галоўным было, як перажыць 19 сакавіка, а ня што рабіць у гэты дзень. Я разумею, што ў людзей ёсьць родныя, блізкія, але ўсім нам не хапіла мужнасці. Мілінкевіч выйшаў з кампаніі з пэўным палітычным капіталам, але ён ня лепшым чынам ім расправадзіўся ўжо пасля выбараў. Яму самому трэба было ініцыяваць правядзеніе Кангрэсу, каб

зрабіць справаздачу і пропанаваць новыя пагадненныя, але ягоныя дарадцы парайлі іншыя варыянты. Мілінкевіч і Казулін маюць пэўныя прэфэрэнцыі на лідэрства. У першага напрацаваная вялікая вядомасць, у другога — са-маахварнасць. Яны цяпер наперадзе, але гэта ня значыць, што на фінішы іх ніхто не абгоніць.

«Я бяру гэтую акругу і адказны за яе»

«НН»: На парламен-тцкіх выбарах спадзе-яцеся перамагчы на сваім участку?

АЛ: Калі будзе сапраўдны падлік галасоў, то я не могу не перамагчы. Нават чатыры гады таму, калі я ўдзельнічаў у такай самай кампаніі, ёсьць вынікі са-цыёлягаў, што я атрымаў 60% галасоў. За гэты час сътукаць для мяне і іншых дэмакратычных кандыдатаў толькі палепшала. Ёсьць пратэстныя настроі сярод тых, у каго адабралі льготы, сярод прадпры-мальнікаў, настаўнікаў. Разам з тым, я сам ініцыя-ваў рашэнне аб абмежава-нымімі ўдзеле ў выбарах. Мы павінны пакінуць за сабой права на апошнім этапе з'янць усіх сваіх кандыдатаў. Нам непатрэбны байкот, бо байкот актывістамі часта ўспрымаецца так — ляжаць на канапе і нічога не рабіць. Я сам удзельнічаў у байкоце і ведаю, што зусім нямногія ўспрымаюць яго як цяжкую працу. Мы будзем браць ўдзел ва ўсіх этапах выбарчай кампаніі, бо важна данесці сваё меркаванье да выбарцаў. Выка-рыстаць выбарчую кампа-нію, каб мабілізаваць людзей да выхаду на вуліцу. Я пропанаваў усім нашым лідэрам узяць акругу ў Менску і папрацаваць звычайнім палявым каман-

дзірам. У любым выпадку ўсе падзе будуць разгортвацца ў сталіцы, таму важна, каб 20 чалавек з амбіцыямі агульнанацыйнага лідэра, сказалі: «Я бяру гэтую акругу і адказны за яе». Пры ўсёй павазе да пэўных маладых людзей, якія будуць балтавацца ў Менску, ім правесці такую мабілізацыйную кампанію значна цяжэй, чым Мілінкевічу, Шушкевічу, Статкевічу, Баршчэускаму, Лябедзьку.

«У адной руцэ тримаў клюшку, у другой — мыліцы»

«НН»: Сп.Анатоль, адкуль у Вас такія баявы хакартар, які часта праяўляеца на мітынгах?

АЛ: У дзяцінстве досыць часта біўся падчас нейкіх футбольных ці хакейных баталій. Памятаю, некалі пацягнуў жыльле, хадзіў на мыліцах, але ўсё адно прыйшоў на хакей. Мяне паставілі на вароты. У адной руцэ тримаў клюшку, у другой — мыліцы. Відаць, падчас гэтых спартовых спаборніцтваў і выпрацаваўся хакартар змагацца да канца. Я і цяпер кожную суботу гуляю ў футбол з сябрамі палітыкамі, журналістамі, з сям'емі рознымі людзьмі.

«НН»: Да бацькоў у Трылес [вёска за Стоўпцамі] часта ездзіце?

АЛ: Трэ было б часцей, але не зайсёды ўдаецца. Бацька мой усё жыцьцё працаваў на зямлі. Ён з падры тых, каго ў 1930-я раскулачвалі. Чалавек фантастычна працавіты і сквапны да працу. У яго зайсёды было больш зямлі, чым трэба. Ён выяжджаў у лес, дзе раскарчоўваў дзялянкі, і радаваўся як дзіца, калі старшыня калгасу зь пяці дзялянкамі знаходзіў толькі дзве. Яму ўжо 70 гадоў, а ўсё яшчэ працяг-

вае тримаць вялікую гаспадарку, бо ня можа інакш. У маці май адзіны бясь — калі я ўжо скончыў здаймацца палітыкай, яна вельмі веруючы чалавек. Бацькі слухаюць радыё «Свабода».

«НН»: Бульбу саджаць дапамагаеце?

АЛ: Калі Лукашэнка кажа, што апазыцыя вырасла на асфальце, то гэта поўная бязглувдзіца. Я сам чатыры гады адпрацаваў на жніве. Дзякую Богу, што бульбы меней цяпер сталі саджаць. Раней цэлы гектар засявалі, што памерці можна было, пакуль выкапаеш.

Мой пляменьнік некалі з дурніцы хацеў пайсьці працаваць у міліцыю, калі высыветлілі прозвішча, то ніхто ня ўзяў. У мяне быў досьць страшны выпадак, калі загінуў родны дзядзька. Так здарылася, што я ня змог прыехаць на пахаваныне, бо адзін з сямейнікаў здаймае вельмі высокую пасаду. Гэта сапраўдная трагедыя.

«НН»: А наадварот, прозвішча дапамагала некалі?

АЛ: Вось вымушаны цяпер аддаць машыну ў ремонт, дык у грамадzkім транспарце падыходзяць людзі, вітаюцца. Яны на-

даю, што ніколі не гандляваў сваімі поглядамі.

«НН»: А як потым развязваліся Вашы з Лукашэнкам стасункі? Можа, прапаноўвалася нейкая пасада?

АЛ: Пропановы былі на самрэч. Многія ліцаць, што мне прапаноўвалі і Міністэрства замежных справаў, і Міністэрства адукацыі, але гэта няпраўда. Калі ўжо называецца рэчы сваімі імёнамі, то мне прапаноўвалася ўзначаліць презыдэнцкі савет. Мне было насамрэч цікава, бо задумваўся орган як пасярэднік між грамадзянскай супольнасцю і ўладай. Але я ня бачыў палаўнічыя гэтага савету, узьнікла паўза. Паслья былі белыя плямы ў газетах і г.д. Да лета 1995 году ў нас не было з Лукашэнкамі ніякіх камунікацый. Была ідэя правядзення круглага савета між уладай і прадстаўнікамі грамадзкасці. Я размаўляў з Лукашэнкамі амаль паўтары гадзіны. Ён казаў: «Анатоль, дарэмна ты сышоў. Давай паезьдзім разам па рэгіёнах, паглядзі, як да мяне ставяцца людзі. Вазьмі канкрэтную справу». Ён пропанаваў мne ўзначаліць мытны камітэт»

«НН»: Час ад часу Вас ўсё яшчэ папікаюць тым, што ў 1994 годзе быў ў камандзе Лукашэнкі. Ставіцца да гэтага спакойна?

АЛ: Ёсьць такое. На мяне сёньняшняга часта глядзяць праз прызму таго часу. Кажуць, ён зрабіў Лукашэнку прэзыдэнтам. Каб гэта было так лёгка, то я б ужо нарабіў дзясятак дэмакратычных прэзыдэнтаў. Ворагам тады быў не Лукашэнка, пагроза сыходзіла ад Кебіча. Была рэальная пагроза сувэрэнітэту, Кебіч вёў сябе як савецкі сакратар, які браў чамадан «Белавескай» і ехаў вырашаць пытаньні. Гэта прывяло да таго, што частка дэмакрататаў падтрымала Лукашэнку. Лічу, што ў 1994 годзе адбылася беларуская Аранжавая рэвалюцыя. Я спакойны, бо ве-

лічу, што ў 1994 годзе адбылася беларуская Аранжавая рэвалюцыя.

«Мне пашанцавала, што сям'я мяне разумее»

«НН»: Як ставіцца сям'я да пастаянных арыштаў?

АЛ: Нядаўна палічыў, што ўжо сем разоў быў на Акрэсьціна. Мне пашанцавала, што бацька, жонка, сын — усе мяне разумеюць.

Я ведаю людзей у палітыцы, у якіх, калі яны прыходзілі дадому, адкрываўся новы фронт. Яшчэ больш цяжкі, бо гэта родныя людзі. Хаця раз-пораз і жонка кажа, каб кідаў палітыку, ня кажучы пра маші.

Толькі бацька заўсёды на майм баку, бо лічыць, што нехта ж гэта павінен рабіць.

Сын ходзіць са мной на ўсе акцыі, але ў яго няма вялікай цігі да палітыкі. Сёлета ён канчае вучобу, пытаныне працаўладкавання стаіць досьць востра. Калі чуюць прозвішча Лябедзька, то ўсе адмаўляюцца.

«НН»: Напісаны мэмуары ня хочаце? Мо ўжо пішуцца паціху?

АЛ: Не, не пішу, бо няма часу. Я ўсё ж практикую чалавек. Калі ёсьць вольны час, то бяру маладых людзей і ежджу раскідаць у паштовыя скрынкі газэты.

Гутарыў Зыміцер
Панкавец

Ігар Ліхавы: «Ніхто за нас нашую працу ня выканае»

З паслом Украіны ў Беларусі гутарыць Наталка Бабіна.

Наталка Бабіна: Спадар пасол, слова злучэніе «украінская дыпламатыя» выклікае ў мяне, чалавека, далёкага ад гэтай дзеянасці, асацыяцію са знакамітай карцінай «Запарожцы пішучь ліст турэцкаму султану». А што такое на самреч праца дыпламата? Ці цяжка Вам прадстаўляць Украіну ў Беларусі?

Ігар Ліхавы: Для мяне праца ў Беларусі — першая дыпламатычная місія. Шмат адкрыццяў, шмат чаму вучуся. Беларусь — адна зь першых дзяржаваў, зь якой Украіна ўсталявала паўнавартасныя дыпламатычныя стасункі. Плён гэтых дачыненійня ўяўлікі: таваразварт паміж нашымі дзяржавамі большы за 3 мільярды даляраў, што трymае Украіну на трэцім месцы сярод гандлёвых партнёраў Беларусі, прычым таваразварт вельмі збалансаваны, імпарт і экспарт амаль роўныя.

НБ: Я ведаю, што паводле адукцыі Вы — інжынэр-электрык, доўгі час узначальвалі Нацыянальны за паведнік Тараса Шаўчэнкі, працеваў міністрам культуры і турызму. Як інжынэр-электрыка наагулу «занесла» ў бок культуры, а пасля дыпломаты?

ІЛ: (съмейочыся): О'Генры сцвярдждаў, што менавіта дарагі нас выбирайць, а ня мы іх. Выбар прафесіі — ён жа не на ўсё жыцьцё. Калі я яе выбирай — яна была мне цікавая. Я вучыўся ў адным з найлепшых ВНУ Украіны — Адэскім політэхнічным інстытуце, мне падабалася мая спецыяльнасць, на трэцім курсе я, адзін з 12 тысяч студэнтаў, якія тады там

АНДРЭЙ ЛЯКЕВІЧ

навучаўся, нават зрабіў вынаходніцтва.

НБ: А чаго яно датычылася?

ІЛ: Ой, гэта складана!

НБ: Нічога, пасправляем зразумець.

ІЛ: Яно датычылася статара трохфазнага электрычнага рухавіка. Гэта вельмі высокай якасці рухавік, і нешта новае дадаць да яго тады ўжо было складана. Тым ня менш, мне гэта ўдалося, і вынаходніцтва было выкарыстанае пры вытворчасці мільёнаў рухавікоў. Прэмію мне заплатіл — аж 40 рублёў... А далей я пяць гадоў працеваў на вялікім радыёзаводзе — «паштовай скрыні». На гэтым заводзе ўсё было пад асаблівым контролем і не было чуваць украінскай мовы. Гаварыць па-ўкраінску, выяўляць сваю ўкраінскасць можна было толькі за яго межамі. А потым — у гады перабудовы — аказалася, што час патрабуе людзей з новымі поглядамі, якія, між іншага, гавораць па-ўкраінску і свае жыцьцёвия

ва Украіне праходзяць шматлюдныя мітынгі, часта несанкцыянаваныя, але ні разу не было сутычак, нікога не арыштоўваюць і не штрафуюць.

каштоўнасці не супрацьпас-
таўляюць агульнаеўрапейскім.

НБ: А Вашая дасканалая украінская — зь дзяцінства, з сям'і?

ІЛ: Так, зь сям'і. Я з Жыгот-
міршчыны. Мой бацька быў вясковым настаўнікам, мама — мэдсестрой. Мова, нацыя-
нальная самаідэнтыфікацыя —
ад іх. Дык вось, у тых часах я перайшоў з завodu ў гаркам партыі, потым працеваў на-
месынкам старшыні гарвыкан-
каму. Гэта была страшна цяж-
кая праца! Маса праблемаў га-
радзкай гаспадаркі, маса пра-
блемаў зь перасяленцамі Чарно-
былю, воінамі-аўганцамі —
але гэта добра загартавала.
Праз нейкі час мяняўся кіраўнік у Дзяржаўным запа-
ведніку Тараса Шаўчэнкі, і ка-
лектыў яго звязрнуўся да мяне.

Пагадзіўся я не адразу, бо Шаўчэнка з самага дзяцінства многа для мяне значыў, і ня быў упэўнены, што змагу належным чынам адпавядаць гэ-
тай работе. Гэты запаведнік,
дарэчы, быў першым ва Украіне,
створаным яшчэ Сымонам
Пятлюрам 90 год таму. Там я працаўвалі 16 год... Калі Юшчанка выйграў выбары, ён працаваў мне пасаду
міністра культуры і турызму, а ўжо адтуль я перайшоў на дыпламатычную працу.

Параўноўваючы Украіну і Беларусь

НБ: У якасці пасла,
параўнайце жыцьцё людзей
ва Украіне і Беларусі.

ІЛ: Думаю, такія пароў-
наныні можна і траба рабіць —
мы ж суседзі. Але тэрба

ўлічваць шлях, які выбрала Україна. Ён адрозніваецца ад шляху Беларусі.

НБ: А Вы лічыце, што Беларусь выбрала свой шлях?

ІЛ: Заўвага слушная. Насамрэч, і мы, і вы ў дарозе, у пошуку. Калі нашы дзяржавы стварыліся ў 1991 годзе, усе месцы геапалітычныя былі ўжо занятыя. Тады ў нас быў вельмі падобная ситуацыя. Нават аўгустычныя незалежнасці ў 1991 годзе адбылося праз дзень: ва Украіне — 24 жніўня, у Беларусі — 25 жніўня. Але калі ва Украіне гэтую дату памятаюць і адзначаюць як вялікае свята, то ў Беларусі, як ні дзённа, пра яе амаль не ўспамінаюць. Гэта таксама паказчык.

Рынкавыя адносіны ва Украіне болыш разъўітвы.

За гэты час нашыя дзяржавы і народы прайшли складаныя выпрабаваны. У эканамічным пляне абездзье нашыя дзяржавы дасягнулі многага.

Адбыліся змены і ў сувядомасці: людзі зразумелі, што яны мусіць працаўца самі на сябе, і ніхто за іх іхнія праблемы ня вырашыць. Мае землякі восеніню 2004 году паказалі сябе людзьмі, якія больш не дазваляюць маніпуляваць сабой. І пазней яны на раз праўлялі сваю талерантнасць, адказнасць, узаемавагу: калі падчас выбараў, іншых паддей праходзяць піматлюдныя мітынгі, часта несанкцыянаваныя, ні разу не было ўзброеных сутычак, нікога не арыштоўваюць, нікога не штрафуюць.

Што да арыенціру Украіны: нядайна мы ўступілі ў Сусветную гандлёвую арганізацыю, ужо даўно мы ў Радзе Эўропы, маєм намер уступіць у Эўрасаюз і гатовыя паглыбляць стасункі з НАТО — як з самай эфектыўнай і масавай арганізацый калектыўнай бясыпекі. Наш прэзыдэнт Віктар Юшчанка сказаў нядайна, што ўступленне Украіны ў НАТО — не пытанье выбару, а пытанье часу, і гэты час даўзены для сувядомага прынятца рапшэння на рэфэрэндуме.

НБ: У Беларусі зь нядайнага часу грамадзкія арганізацыі вымушаныя плаціць

за аренду памяшканьняў у дзесяць разоў больш. Гэта можа стаць сымпатичным ударам, напрыклад, для чарнобыльскіх ці экаягічных саюзаў. Як адб'ецца гэта на дзеянасці ўкраінскіх грамадзка-культурных аўяднаньняў у Беларусі?

ІЛ: Нэгатыўна. Гэта праблема існуе. Многім грамадзкім арганізацыям не пад сілу плаціць па такіх цэнтрах. У Беларусі грамадзкая арганізацыя ня могуць атрымліваць дапамогу ад бізнесу, як гэта магчыма ва Украіне. Наколькі я ведаю, уся аплаты аренды ідзе праз Кіраўніцтва справамі прэзыдэнта. Я зьбіраюся размаўляць на гэты конту ў міністэрствах замежных справаў і культуры. Ва ўсім сувецце грамадзкая арганізацыя падтрымліваюцца дзяржавай, а таксама спонсарамі зь ліку прыватных асоб.

Візы, мяжа і Хатынь

НБ: Якія найбольш сур'ёзныя праблемы ў стасунках паміж Украінай і Беларусью? У геапалітычным пляне нашыя дзяржавы — канкурэнты ці партнёры?

ІЛ: Мы не павінны быць канкурэнтамі, каб не падарваць патэнцыял адзін аднаго. Мы павінны быць разам, але дзеля пэўных мэтаў. Калі ў нас ёсьць супольная каштоўнасць, такое аўяднанье магчыма. Мы суседзі. У нас супольная гісторыя. Мы прайшли ўжо пэрыяд разгубленасці, калі кожны мусіў выжываць сам па сабе. Цяпер у нас пайшли ўгару эканамічныя адносіны. Праўда, ёсьць фактары, якія стрымліваюць працэс. Чаму, скажам, інвестыцыі з Украіны не ідуць у Беларусь, а ідуць у Вугоршчыну, Славакію, Байтарыю? Заканадаўства наша адрозніваецца ад беларускага больш, чым ад заканадаўства єўрапейскіх краінаў.

Яшчэ для мяне застаецца не зразумелым і прыкрым, чаму Беларусь з 1997 г. не ратыфікуе дамову пра межы. Дэмаркацыя межаў — гэта і знак павагі да суседа, і звязыце ўмоваў для парушэння мяжы грамадзянамі краін, і першы крок да іх зынкнення, да іх незаўваж-

насці для грамадзян, як мы гэта назіраем цяпер у краінах ЭС.

НБ: Ці даводзілася Вам сутыкацца зь непаразуменіямі ці варожым стаўленнем да Украіны?

ІЛ: Увогуле, беларусы вельмі зычліва ставяцца да Украінцаў. Але нашыя консулы час ад часу сутыкаюцца з прыкрымі сутыкаціямі, датычнымі ўкраінскіх грамадзян. Напрыклад, непрымальним зъяўліеніем тоё, што беларус на трэторыі Украіны можа знаходзіцца без рэгістрацыі 90 дзён, а украінец у Беларусі — толькі 3 дні. Гэта выглядзе, як аднабаковае ўвядзенне Беларусью ўзвага рэжыму. Гэта стрымлівае і развязыць бізнесу: людзі цяпер звыкі хутка перасоўвацца, не марнуючы часу на нейкія незразумелыя працэдуры...

Даводзілася сустракаць неадэкватнае стаўленне да імкнення нашай краіны далучыцца да супрацоўніцтва ў рамках ЭС і Паўночнаатлянтычнага блёку. Пры гэтым забываюць, што і Беларусь супрацоўнічае з НАТО, і што Расея мае з НАТО 12 супольных праграм — і гэта не выклікае ні ў кога пытанняў.

Апошнім часам заўважаю накручваныя сутыкаціі вакол трагедыі Хатыні. Нехта перакладае ўсю адказнасць за гэту трагедию на мітычны ўкраінскі батальён. Хіба гэты батальён меў нейкія шаўроны, знакі ўкраінскай прыналежнасці? Не. А ці мела тады Украіна сваю дзяржаву? Не. Гавораць, што начальнікам яго быў украінец. Але ж гэты чалавек — як я ведаю зь беларускіх СМІ — нарадзіўся ў 1915 г. у Расейскай імперыі, вучыўся ў СССР, быў афіцэрам Чырвонай Арміі. Частка паліцыйскіх была прывезеная з-пад Кіева. Але гэтыя людзі былі набраныя зь ліку савецкіх ваеннаапалонных, і ніякіх падставаў называць іх украінцамі. Сярод гэтых быльх савецкіх салдат — грамадзян СССР — быў людзі розных нацыянальнасцяў. І нехта ўжо камэнтуе ў інтарэсе: «Спачатку спалілі Хатынь, цяпер імкніцца ў НАТО. Вось такія ў нас су-

седзі...» Падобныя штампы і спэкуляцыі не спрыяюць сур'ёзным аблеркаўнікам нашай супольнай гісторыі.

Галадамор

НБ: Сёлета Украіна ўпершыню ўшаноўвала памяць ахвяр Галадамору. Чаму Вы лічыце гэта важным?

ІЛ: Галадамор быў арганізаваны савецкай уладай для зыншчэння ўкраінскіх сляян — асновы нацыі. Мы нікога, акрамя сталінскага рэжыму і яго камуністычнай ідэалёгіі, не вінавацім. Таму для нас дзіўна гучаць выказваны: так, Галадамор быў, але ў нас неадназначнае стаўленне да гэтага. Якая тут можа быць неадназначнасць? Гэта ж проста кашчунна. Як напісана ў Эвангеліі: так — так, не — не, а што паміж імі — тое адлукавага.

Ці дачакаемся?

НБ: Тэма Тараса Шаўчэнкі праходзіць чырвонай ніткай нашай сёньняшній размовы. Таму апошнія пытанні я пазычу ў клясыка, які напісаў калісьці: «Ці ж дачакаем Вашынгтона з новым і праведным законам? А дачакаемся ж калісі». Як спадар пасол лічыць, дачакаемся?

ІЛ: Дачакаемся, калі ня будзем сядзець склаўшы руکі. Калі Шаўчэнка пісаў гэтыя радкі, зь мільёнаў яго землякоў, можа, толькі некаторыя ведалі пра тое, хто такі Вашынгтон і што ён змагаўся за незалежнасць сваёй дзяржавы. Але Шаўчэнка адчуваў неабходнасць перамен для свайго народу. За гэта тагачасны бацька ўсіх славян Мікалай I адправіў яго ў салдаты на 10 год... Мае землякі зразумелі, што ніхто за нас нашую працу ня выканае. Ні Вашынгтон — ні той, ні іншы, — ні Москва, ні Варшава, ні Бруссель. Ёсьць пэўны ўзровень заскарузліасці, нездаровага ўспрынніцтва рэалій, і іх трэба пераадольваць.

На жаль, і ва Украіне, і у Беларусі мы яшчэ вырашаем пытанні, якія ў іншых эўрапейскіх краінах вырашылі ўжо сто год таму.

Чорна-белы съвет

Піша Віталь Тарас.

Шырока адзначаць саракагодзьдзе з дня нараджэння не прыпята — кажуць, кепская прыкмета. Адзначаць сорак гадоў з дня съмерці чалавека юбілейным артыкулам тым больш не выпадае. Нават калі гэты чалавек — Марцін Лютер Кінг. Але такога чалавека і ягоную трагічную гібелль, прынамсі, варта ўспомніць. Хоць гадавіна съмерці Кінга засталася амаль не заўважанай у патоку паведамленняў на розныя іншыя тэмы...

У яго была мара

4 красавіка 1968 г. пастар Марцін Лютер Кінг быў застрэлены на бальконе гатэлю «Ларэн» у Мэмфісе, куды вядомы змагар за грамадзянскія права прыбыў, каб падтрымаць страйк тамгэйшых камунальнікаў. Той год быў у ЗША шчодрым на гучныя палітычныя забойствы. Усяго праз два месяцы ў Каліфорніі будзе застрэлены кандыдат на прэзыдэнта ЗША сэнатор Робэрт Кенэдзі, брат Джона Кенэдзі, забітага ў 1963-м.

У забойстве Кінга прызнаўся Джэймз Эрл Рэй, дробны злодзеі і расіст. На вінтоўцы з аптычным прыцэлам «Рэмінгтан», з якой была выпушчаная съяротная куля, паліція знайшла адбіткі ягоных пальцаў. Праўда, калі суд прыгаварыў Рэя да 99 гадоў турмы, ён заявіў, што змушаны быў узяць на сябе віну, каб пазбегнуць электрычнага крослы. Памёр Рэй у турме ў 1998 г.

На пахаваньне Марціна Лютера Кінга ў Атланце прыйшлі 150 тысяч чалавек. Прэзыдэнт ЗША Ліндан Джонсан абессыці агульнанацыянальную жалобу.

Трэці панядзелак году ў ЗША ціпер адзначаецца як Дзень Марціна Лютера Кінга. Дзякуючы яму Кантрэс ЗША прыняў Акт аб правах, які фактычна ліквідаваў расавую сэргэтацьню. Прамова Кінга «Я мару», з якой ён выступіў падчас сацыяльнага маршу ў Вашынгтоне ў 1963 г., лічыцца адной з найлепшых у гісторыі прамоўніцкага мастацтва ў съвеце. Прамова завяршалася словамі нэгропіянскага сыпрычнелзу: «Свабодныя нарэшце! Свабодныя нарэшце! Слава ўсёмагутнаму Богу, мы свабодныя нарэшце!» Гэтыя слова выбітыя і на магіле Кінга. Катацкая Царква прызнала яго пакутнікам за веру. За сорак гадоў па яго съмерці съвет ня

стаў менш складаным. Супяречлівасць і зыменлівасць часу добра адпостроўвае той факт, што ціперашні прэзыдэнт ЗША Джордж Буш прамаўляў словы падзялкі вялікаму амэрыканцу за яго ўклад у амэрыканскую дэмакратыю падчас візыту ў сталіцу Харватыі Заграб, на другі дзень пасля таго, як Харватыя атрымала запрашэнне далучыцца да НАТО на саміце ў Бухарэсце.

Сорак гадоў тому Харватыя ўваходзіла ў склад сацыялістычнай Югаславіі. А Румынія была сябрам Варшаўскага пакту, створанага Масквой у процівагу Паўночна-атлянтычнаму альянсу. У 1968 г. ніхто з палітыкаў ня мог прадказаць саміт НАТО, на якім будуть разглядацца прыём у гэты блёк Украіны і Грузіі.

Яшчэ менш верагодным падалося б тады амэрыканцам, што сярод галоўных кандыдатаў на пост прэзыдэнта ў 2008-м годзе будуть жанчына і цёмнаскуры прэтэндэнт. Ужо сёняня, бадай, мала хто сумнеўца, што на фінішы 4 лістапада застануцца рэспубліканец Маккейн і дэмакрат Барак Абама. І толькі цуд можа дапамагчы выйграць рэспубліканцу. У тым, што для Амэрыкі гэта рэальнасць, ёсьць і заслуга Марціна Лютера Кінга, які змагаўся за роўныя права ўсіх людзей незалежна ад колеру скуры.

Чорныя пачынаюць

Нездарма амэрыканскі пісьменнік Курт Ванегут пісаў, што будучыню вызначаюць не палітыкі і не навукоўцы, але аўтары фантастычных раманаў. Большасць тэхнічных цудаў, апісаных Жулем Вэрнам, хутка зрабіліся рэальнімі дасягненнямі науکі і тэхнікі (касмічная станцыя ЭС мае назуву «Жуль Вэрн»). Назва сэрыі знакамітых мультымэдый-плэераў фірмы «Эпл» iPod была падказаная фільмам Стэнлі Кубрику «Адышся-2000», дзе такую ж назуву меў адмысловы касмічны модуль.

Яшчэ не пасыпей сысыці з экранаў фантастычны фільм, дзеяньне якога адбываецца ў далёкай будучыні, дзе выява Арнольда Шварценегера фігуруе ў якасці партрэта колішняга прэзыдэнта ЗША, як выкананія ролі Тэрмінатара ўжо перамог на выбарах губэрнатора Каліфорніі. Праўда, стаць прэзыдэнтам яму пакуль не дазваляе закон — Шварценегер імігрант.

Пасля бліскучых роляў Дэнзэла Ўашнінгтона, Ёэсль Снайпса, Моргана

Фрымэна (Марфэй у «Матрыцы») і Ўіла Сыміта (адзін з «плодзеў у чорным») амэрыканскі глядач, трэба думаць, даўно зачакаўся зяўлэння ня менш бліскучага кандыдата ў прэзыдэнты сярод афраамэрыканцаў. Цікава, што самі афраамэрыканцы, то бок — нашчадкі інграў, вывезеных белымі гандлярамі з Афрыкі ў якасці рабоў у ЗША, лічаць Барака Хусайні Абаму як бы не зусім сваім. І ня толькі таму, што ягоная маці — белая амэрыканка (продкі якой, да таго ж, былі плянітаратамі!) а бацька — грамадзянін Кені. І не таму, што Барак нейкі час жыў і вучыўся ў Індэнэзіі. Але яшчэ таму, што ён ніколі ня ўдзельнічаў у барацьбе за права іншых чарнаскурых палітыкаў, для якіх праваабарончая дзеянасць становілася падмуркам іхнай кар'еры.

Характэрна, што Барак Абама ня браў непасрэднага ўдзелу і ў цырымоніі ў Мэмфісе (штат Тэнесі), прысьвеченай гадавіне съмерці Марціна Лютера Кінга — у той момант палітык быў заняты перадвыбарчай кампаніяй у штаце Індыяна.

З другога боку, у такой пазыцыі кандыдата ад дэмакратаў ёсьць свая перавага. Ён не пазыцыянуе сябе як абаронцу афраамэрыканцаў, а выступае як шырокі палітык, дзеякога аднолькава важныя права і інтарэсы ўсіх амэрыканцаў, у тым ліку і прадстаўнікоў расавых або іншых міншыняў. У ягонай праграме больш важнае месца, чым права, скажам, імігрантаў, займаюць праблема вываду амэрыканскіх войскаў з Іраку ды развязыцё альтэрнатыўных краінцэнэртіў.

Тым ня менш, знаходзяцца палітычныя аглідальнікі ў Рэсе, якія ці то жартам, ці то ўсур'ё зяяўляюць, што з прыходам Абамы ў ЗША можа пачацца новая эра, паколькі ў ягонай сывядомасці (ці падсывядомасці?) тояща зусім іншыя, адрознія ад эўрапейскіх, капштоўнасці. І што? Пачненца глябальная вайна чорных з белымі?

Анджэла Дэвіс у поўны рост

Ня ўсё толькі кепскае было ў Савецкім Саюзе пры КПСС. У 1968 г. дзяржаўныя антысемітызм (па сутнасці, адна з формаў расізму) калі і меў месца быць у сувязі з «агрэсіўнай палітыкай Ізраілю на Блізкім Усходзе», дык настай строга кантраляваны і дазаваны харектар. Уявіць сабе ў той час выступы з афіцыйнай трывуны, кіталу таго, што дазваляюць сабе сёняня генэрал Макашоў у Рэсе альбо кіраўнік беларускай дзяржавы, было проста

Барак Абама і Хілары Клінтан.

немагчыма. Тым больші немажлівым было нават на побывавым узроўні лаяць нэграў, асабліва амэрыканскіх. Ім жылося, паводле афіцыйнай пропаганды, горай за ўсіх у сувеце. Фраза «а ў вас нэграў лінчуюць» доўгі час была каронным аргументам ў ідэялагічнай барацьбе сацыялізму і капиталізму.

(Якім жа было адкрыццем для аўтара гэтых радкоў аднойчы даведацца, што сярод нэграў—прапастантаў быў і застасцца агромністы практент... зачятых антысэмітаў. Вось табе і барацьба за роўнасць.)

Ці троба казаць, што забойства Марціна Лютэра Кінга стала сапраўдным съятам для ўсяго штату савецкіх пропагандыстаў і «палітынфарматараў». Крыху пазней, ўсяго праз чатыры гады, тэмай нумар адзін для савецкай прэсы зрабілася нэгрыянка Анджэла Дэвис, якую кінулі ў турму паводле «сфальшаванага аўтнавачання». Акцыі пратэсту пад

лёзунгам «Свабоду Анджэле Дэвис!» працягліся па ўсім съвеце. Праўда, пасадзіць яе хацелі не за палітыку, а таму, што з ружжа, якое ёй належала, быў застрэлены судзьдзя. Паводле тагачаснага амэрыканскага закону, адказнасць за забойства распаўсюджвалася і на ўладальніка зброя, нават калі ён ня меў дачынення да самога злачынства. Анджэла вырашыла збегчы ад правасуддзя, яе злавілі і пасадзілі ў турму на паўтара году. Пасля гэта яна зрабілася сябруўкай ЦК кампартыі ЗША, а ў Маскве яе асаўствіла прымаў генэральны сакратар ЦК КПСС Леанід Брэжнэў.

Дагэтуль памятаю сваё ўражаньне ад карціны аднаго беларускага мастака, убачанай на пачатку 1970-х на выставе ў Мастацкім музэі БССР. Гэта быў партрэт Анджэлы Дэвис у поўны рост. Асабліва запомніліся экзатычная пышная прычоска, танкіявыя чорныя рукі ў наручніках, якія глядзеліся досыць сексуальна, і лёгкая сукенка, на выгляд

яўна зробленая не з амэрыканскай мануфактуры, а з таннага савецкага «сітчыка».

Паліткарэкцыя

Інтэрнацыянальная пропаганда за савецкім часам дзеялічала, мабыць, яшчэ й таму, што ў Савецкім Саюзе чарнаскурых імігрантаў было няшмат. Затое сёньня ў Рэсеі б'юць усіх, каго называюць «панаехалі тут», незалежна ад іхнага колеру скуры, разрэзу вачей і формы носа. У тым ліку і нэграў.

Але ж нармальныя людзі за ўсёды атрымлівалі асалоду ад музыкі Луі Армстронга, Арты Франклін, Рэя Чарлза, Даіаны Рос, хваливаліся за герояў амэрыканскіх фільмаў накшталт «Скаваных адным ланцугом» Стэнлі Крэймэра, захапляліся майстэрствам амэрыканскіх баскетбалістаў, баксэраў, лёгкаатлетаў. Алімпійскі чэмпіён у боксе Касьюс Клей, у наступным Мухамэд Алі, зрабіў цэлую эпоху ў спорце і палітыцы.

Некалі ўразлі кадры ў фільме Элема Клімава «Спорт, спорт, спорт...», узятыя з кінахронікі Алімпіяды 1936 году ў Берліне. Чым бліжэй тады падбіраўся да алімпійскага рэкорду ў скоках у даўжыню амэрыканскі пёмнаскуры атлет Джэсі Оўэнз, тым больш выразна нэрваваўся Гітлер у сваёй лёжке: ён ускокаў ўз месца, узбуджана стукаў сябе па каленках. Арыйская тэорыя, якая ўзносила моц белага чалавека, фізычную перавагу германскай расы, выдавалася съмеху вартай.

Барацьба з расізмам, барацьба за роўныя грамадзянскія права, якія дала ў ЗША несумненны становічы вынік, спарадзіла, аднак, яшчэ адну роч, дакладней — артэфакт. Ён завецца паліткарэктнасцю. Задуманая чыноўнікамі як падказка, свайго роду этичныя мысліцы для імігрантаў з усяго съвету, паліткарэктнасць рэжа вока ці не ва ўсіх галівудzkіх фільмах. Калі ў фільме ёсьць хоць адзін кепскі герой-афраамэрыканец, побач абавязковая павінен быць як мінімум адзін становічы герой з таким самым колерам скуры. Тоє ж тычыцца арабаў, людзей са «славянскім выглядам», а таксама сэкс-меншасцю.

Думаецца, паліткарэктнасць — гэта, усё ж, не зусім тое, пра што марыў Марцін Лютэр Кінг 45 гадоў таму. Ён казаў: «... Я мару, што прыйдзе дзень, калі наша нацыя даждыве да сапраўднага сэнсу свайго дэвізу: «Мы лічым натуральным, што ўсе людзі створаныя роўнымі».

Хутчэй бы і ў Беларусі гэта сталася для ўсіх натуральным.

«Грахвыня, мне прысьніліся

Каб хам нігды панам ня быў!

6 красавіка ў Купалаўскім віншавалі заслужанага артыста Беларусі Ўладзімера Рагаўцова. Юбіляр, прыняўшы кветкі ад калегаў і падарунак ад прафсаюзаў, прачытаў блокаўскі верш — сваё акторскае крэда, выклікаўшы ў глядацкай залі яшчэ адну порцю заслужаных авацыяў. Але ў спектаклі «Каханье ў стылі барока» яму дасталася толькі эпізадычная роля Шумыцкага, пра што ў гэты вечар даводзілася толькі шкадаваць. Відавочнымі «бэнэфіцыянтамі» сталі іншыя акторы. Піша **Аляксандар Фядута.**

Імаверна, «Каханье ў стылі барока» — адзіная п'еса ўкраінскага драматурга Яраслава Стэльмаха, якую ў найбліжэйшыя гады зможа паглядзець беларускі глядч. П'еса добрая. І вельмі добры атрымаўся спектакль, паставле-

ны ў 2003 годзе Барысам Уторавым — цудоўным рэжысэрам і пэдагогам. І драматурга, і рэжысэра, на жаль, ужо няма сярод жывых. А спектакль жыве. Калі б гукарэжысэр не замінай акторам сваімі дынамікамі съпявальні, было

б і зусім цудоўна.

Стара камэддыя сытуацый. Графа (Ігар Пятроў) бацька заручыў зь яго кузынай Олянай (Юлія Шпілеўская). Прайшло восем гадоў, бацькі абаіх заручоных сыншлі з гэтага съвету, а малады граф жаніцца на хоча. І прыдумаў ён выдаць за сябе — то бок за маладога — уласнага падлоўчага Онисыму (Мікалай Кучыц). Але служка Ярыся (гэтую спрытную субрэтку бліскучу грае Марына Гардзіёнак) усё падслухала, данесла паненцы, а тая здолела так павярнуць усю справу, што граф і віну сваю прызнаў, і ў яе закахаўся... Увогуле, усё добра, што добра заканчваецца.

Дзіўныя справы Госпада нашага і неспавядальныя шляхі Яго! Граф у выкананні Ігара Пятрова такі вытанчаны «кавалеж», што на верыцца нават неяк у яго злосны намер ашкуаць зару-

Вашыя ногі...»

чоную. І ня верыцца, што ён здольны быць хамаватым са служкам Стэпанам (выбітная праца Сяргея Чуба), што ён можа загадаць яму пакінудь дзявюю прыбылых у замак жанчын у цемры, без кавалка хлеба, бязь цёплай вады, з адным недагаркам съвечкі — фі! Але, зь іншага боку, з халасьцяцкім жыцьцём яму зусім ня хочацца развітвацца. Нават цікаўнасць не адольвае яго: а як яна выглядае, гэтая мая кузына, якую я бачыў апошні раз восем гадоў таму? Чаго ня зробіш, каб захаваць свабоду?

І, вырашыўшы падмяніць сябе ў вачах маладой на вечна п'янага, выкачанага ў пер'і, съмярдзючага Онисыму, ён ведае, што робіць: яму патрэбная яе добраахвотная адмова! А хто ж з паненак, што прыехалі з самага сапраўднага Парыжу, прыме вось такога жаніха, як Онисым?

Але якім бы п'яным і камічным ні выглядаў у першай дзеі Онисым у выкананыні Мікалая Кучыца, у другой дзеі ён ужо зусім іншы! Пераканаўшыся, што ён на самай справе і ёсьць — «грахв», п'яны падлоўчы раптоўна праймаецца пачуцьцём уласнай годнасці.

Калі чытачы ня бачылі, як грае Мікалай Кучыц, стоячы сыпінай да залі гледачоў, я парай бы купіць квіткі зарадзі. Хвіліну таму ён быў усяго толькі згорбленым, тоўстым, нязграбным мужыком — і раптам выпростваецца пастава, рукі па-майстэрску прыводзяць да ладу прычоску. Ён — «грахв», толькі натура засталася хамскай. Па-хамску піхне ён нагой Стэпана, па-хамску зарагоча, узгадаўшы, як падклалаў другому падлоўчаму, Гаўрылу, граблі, а той на іх наступіў... Вядома, Кучыц утрыре съмешныя рысы ў абличчы свайго героя, але сутнасць — хам раптам стаў панам, атрымаўшы ўладу над «людзьмі» — праз гэта менш страшнай ня стала. Онисым ня толькі вонкава пераўтварыўся — тое самае «грахвства» абудзіла ў ім усё, што было здушана столькі гадоў: лё-кай-баягу, стаўшы панам, узынёс хамства ў стыль свайго паўсядзённага жыцьця — хай сабе нават у чырвоным камзоле і ў вышытым залатым халаце

(вось і прыгадаеш песнью Віктара Шалкевіча:

Бяры залатоўку, мадліся, што сіл,
Каб хам нігды панам ня быў!).

Праз гэта добраахвотная пакута, прынятая на сябе графініяй Олянай, падвойваецца. Яна бачыць перад сабою ня пана, але хама, хама скончана-га, — і вымушаная, дзеля выканання да канца гульні, якую сама і прыдумала, патураць яму, захапляцца ім. Ёй — Юлія Шпілеўская ў пэўны момант пачынае весылі сваю лінію са шчырым трагічным надрывам — гэтае прыроднае, натуральнае хамства напаўп'яно-га падлоўчага здаецца больш дара-вальнym за цынічны падман такога высакароднага, такога далікатнага, такога міленькага... гм-гм... графа, адным словам.

Але, зь іншага боку, і ў яе — у такую ражучую, вытанчаную, чорнавалосую, чарнавокую, зграбную, высокую — м-м-м! — цяжка не закахацца. І абласпотна відавочна, што ў Оляну ў выніку за-кахання аблодва — і граф, і «грахв». І закаханы Онисым дазваляе сабе граць у жмуркі з пакаёўкамі, а закаханы граф, чытаючи кніжку ў аксамітнай чырвонай вокладцы, думае, як бы насымеліца і прызнацца сваёй заручонай — такой... такой... спакуслівай — так! спакуслівай — не дарма Онисы-му карціцу ablапаць яе. Так і граф, удаючы падлоўчага, ёй жа здуру, пры-няўшы яе за служку, прапануе схадзіць у клуню...

Увогуле, «грахвыня», ці хочаце Вы вялікага і чыстага кахрання? У двух варыянтах? Ці ў клуні з графам, ці ў спальні з п'яным падлоўчым? Аблодва кавалеры — да Вашых паслугаў!

Вось наконт закаханых служак сум-неніні ю няма ніякіх. Тут варыянтаў быць ня можа ў прынцыпе. Марына Гардзіёнак грае клясычную субрэтку ў духу Марыво, Сяргей Чуб — такога сабе хі travatагa малъераўскага Каўе-ля. Уласцівы гэтым персанажам гумар, які трэба, каб крыху травэстыя-ваць высокія пачуцьці гаспадароў, зразумела, выклікае значна большы водгук у залі. Але акторы пры гэтым веда-

юць меру, нідзе не пераігрываюць. І хаяц Ярысі патрэбны перакладчык з «кабылячай мовы» на мову нармальных чалавечых пачуцьцяў, у іх ігры абышлося бяз пошласці і «жара-бяцінкі». (Як мне падаецца, гэтая аса-блівіасць іх акторскіх талентаў была запатрабаваная і ў «Слугу двух гаспада-роў».)

Усе выкананыцы купаюцца ў тэксце камэдыі, як морапрадукты ў соўс-кактэйлі: ясі ад душы — атрымлівай асалоду! Нават у абласпотна бяцслоўнай (адна фраза, па-мойму?) ролі Кушча (ёсьць і напраўду ў гэтым съпітym персанажы нешта расылінае) Вячаслаў Паўлюць умудраеца сыграць цэлае жыцьцё, прымусіць гледача палюбіць сябе і рэагаваць на кожны ўсхліп яго героя як на маналёт Гамлета.

Але тры цэнтральныя персанажы гэтай гісторыі пра кахранье ўсё адно граюць ня столькі камэдыю, колькі трагікамэдию. Таму што ў прынцыпе для іх — па сканчэнні сюжету — ўсё зъмянілася карэнным чынам. Справа нават ня ў tym, што граф ажаніўся з Олянаю і развязаўся са свабодаю, што так нечакана надакуцьла яму. Проста Онисым ніколі не забудзе той тыдзень, які ён правёў у графскіх пакоях, адчуваючы сябе паўнавартасным гас-падаром-распарадчыкам чужых лёсай. Граф ніколі не забудзе сваёй віны пе-рад жанчынай, якую ён нават не заха-цеў пабачыць, і так абраziў, і якая яму дараўвала — пазней дараўвала — і на-ват пагадзілася стаць яго жонкай. А Оляна ўжо дакладна не забудзе, як яе будучы сужонец заляцаўся да прыго-жанькай пакаёўкі і клякаў яе ў клуню — і што з таго, што гэтай пакаёўкай была яна сама? Бо сёняня яна, а заўтра ў клуню — зь іншай?!

Камэдыя сітуацый далёка не такая адназначна лёгкая, як можа падацца. І «Ноч памылак» Голдсміта, і «Жаніцьба Фігара» Бамаршэ напісаныя людзьмі, якія вельмі ўважліва чыталі Марыво. А Стэльмах уважліва чытаў і Голдсміта, і Бамаршэ. Таму і напісаў ён, хутчэй, трагікамэдию, чым...

... Але тут на сцэну выйшаў Валер Раеўскі і прапанаваў павіншаваць юбі-ляра.

Яно, вядома, правільна: шэсцьдзе-сят пяць год — цалкам паважны ўзрост. Трэба ўшанаваць.

**Аляксандар Фядута,
глядач**

Рэспубліка Зарэчча

1 красавіка ў Вільні — зусім ня Дзень дурняў. У гэты дзень тут штогод адзначаюць Дзень незалежнасці, гэтак званай Рэспублікі Зарэчча — краіны творчых людзей. Сёлета 11-ы раз. Як і заўжды, на межах рэспублікі былі выстаўленыя пасты памежнікаў, а ў пашпарты гасцей краіны ставіліся адпаведныя штампы.

Ва ўрачыстым шэсці з нағоды сьвята ўзялі ўдзел і беларускія студэнты.

Несумнеўным цівіком праграммы стала адкрыццё трох новых табліц з тэкстам зарачанскай Канстытуцыі. Цэнтральнае месца ў дадатку да літоўскага, французскага і ангельскага варыянтаў Закону рэспублікі займае тэкст на беларускай мове.

Рэспубліка Зарэчча — гэта віленскі раён кампактнага пражыванья мастакоў, артыстаў і іншых творчых людзей. Яго яшчэ называюць літоўскай Хрысьціяніяй. Адзінаццаць гадоў таму раён меркавалі зьнесыці, але твор-

Беларускія студэнты ўзялі ўдзел у сьвяткаванні.

цы выкупілі яго ў гарадзкога самакіравання.

Так некалькі дзясяткаў ста-
рых будынкаў за ракой Вялей-

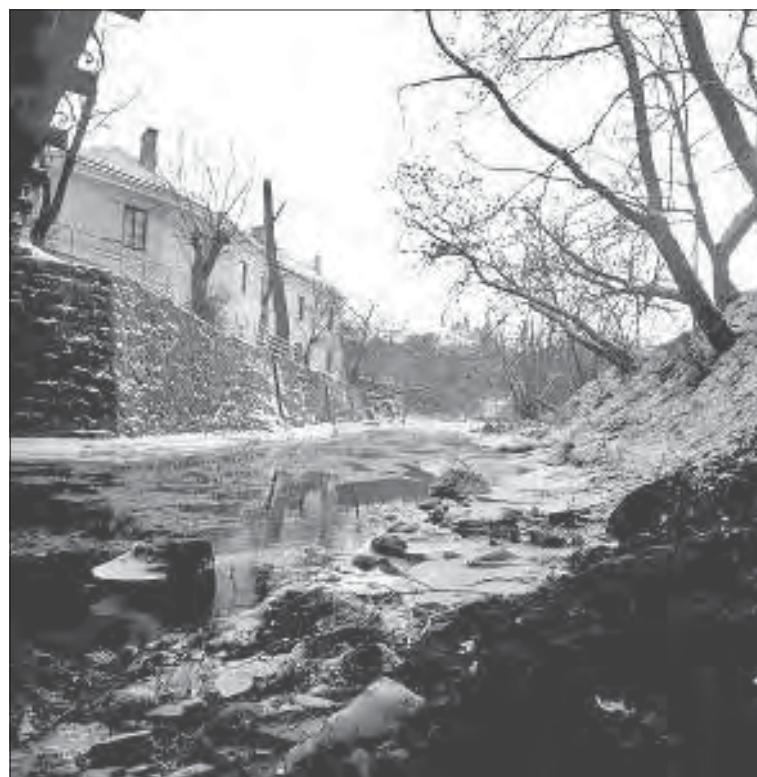
ка сталі рэспублікай са сваёй канстытуцыяй, прэзыдэнтам, урадам, міністэрствамі ўнутра-
ных і замежных справаў.

Канстытуцыя Зарацанскай Рэспублікі

1. Чалавек мае права жыць побач зь Вялейкай, а Вялейка — цячы каля чалавека.
2. Чалавек мае права на гарачую ваду, ацяпленыне зімою й чарапічны дах.
3. Чалавек мае права памерці, але не абавязаны.
4. Чалавек мае права на памылкі.
5. Чалавек мае права быць адзіным і непаўторным.
6. Чалавек мае права любіць.
7. Чалавек можа быць нялюбым, але гэта не абавязкова.
8. Чалавек мае права ня быць знакамітым і вядомым.
9. Чалавек мае права ленавацца альбо нічога не рабіць.
10. Чалавек мае права любіць і даглядаць котку.
11. Чалавек мае права рупіцца пра сабаку да канца дзён аднаго зь іх.
12. Сабака мае права быць сабакам.
13. Котка не абавязаная любіць свайго гаспадара, але ў цяжкую хвіліну мусіць прыйсьці яму на дапамогу.
14. Чалавек мае права часам ня ведаць, ці мае ён абавязкі.
15. Чалавек мае права сумнявацца, але гэта не абавязак.
16. Чалавек мае права быць шчаслівым.
17. Чалавек мае права быць нешчаслівым.
18. Чалавек мае права маўчаць.
19. Чалавек мае права верыць.
20. Чалавек ня мае права чыніць гвалт.
21. Чалавек мае права ўсьведамляць

Па-
літоўску
Зарэчча —
UZupis.

сваю драбнату і веліч.

- 22. Чалавек ня мае права квапіцца на вечнасьць.
- 23. Чалавек мае права разумець.
- 24. Чалавек мае права нічога не

разумець.

- 25. Чалавек мае права быць розных нацыянальнасьцяў.
- 26. Чалавек мае права съяткаваць або не съяткаваць свой дзень нараджэння.

27. Чалавек абавязаны прыгадаць сваё імя.

28. Чалавек мае права дзяліцца тым, што мае.

29. Чалавек ня мае права дзяліцца тым, чаго ня мае.

30. Чалавек мае права мець братоў, сясьцёр і бацькоў.

31. Чалавек можа быць свабодным.

32. Чалавек адказны за сваю свабоду.

33. Чалавек мае права плакаць.

34. Чалавек мае права быць незразуметым.

35. Ніхто ня мае права зрабіць іншага вінаватым.

36. Чалавек мае права быць асаблівым.

37. Чалавек мае права ня мець аніякіх правоў.

38. Чалавек мае права не баяцца.

Не перамагай

Не бараніся

Не здавайся

Гэтыя слова дазваліяюць Зарэччу адмовіцца ад войска, раздаць сябе ўсім і даручыць сябе небу.

antanian.draniki.com

«Піпі Доўгаяпанчоха» Астрыд Ліндгрэн па-беларуску

«Піпі Доўгаяпанчоха — самая моцная, вясёлая, добрая і багатая дзяўчынка ў сусвете. Яна павандравала па морах і акіянах і ўрэшце разам з канём і маллаю Спадаром Нільсанам пасялілася ў Віле Кавардакуле. У суседнім доме жывуць Томі і Аніка, якім стала напімат весялі, калі зьявілася сяброўка. Бо Піпі гатуе імбэрцавае печыва прости на падлозе, падымася каня на выцягнутых руках і гуляе ў квача з паліцэйскім, якія прыходзяць забраць яе ў дзіцячы дом», гаворыцца ў

анатацыі да кнігі.

Сусветны бэстсэлер швэдзкай пісьменніцы пераклаў на беларускую мову Дзымітры Плакс. Рэдактар кнігі — Юрась Бушлякоў. Дызайн і макет кнігі падрыхтаваў Генадзь Мацура. Кніга выйшла ў выдавецтве Зымітра Коласа.

На прэзентацыі першага беларускага выдання «Піпі Доўгаяпанчохі» будучы прысутнічаць дачка Ліндгрэн Карын Нюман — тая самая дзяўчынка, якая шмат гадоў таму прыдумала імя для герайні і натхніла

маці на напісанье кніжкі; швэдзкая літаратуразнаўца і пісьменніца Ула Лундквіст і Дзымітры Плакс.

Выданыне ілюстраванае арыгінальнымі малюнкамі дачкай мастачкі Інгрыд Ванг Нюман.

Прэзентацыя кнігі адбудзеца 10 красавіка ў мастацкай галерэі «Лябірінты» Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Пачатак у 17.30.

Арганізоўваюць прэзентацыю Аддзяленне Пасольства Швэціі ў Менску пры падтрымцы Швэдзкага Інстытуту сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай.

Астрыд Ліндгрэн. Піпі Доўгаяпанчоха. — Менск: Зыміцер Колас, 2008. — 176 с.: іл.

Казачны съвет Астрыд Ліндгрэн

У рамках фэстывалю будучы паказаны тры фільмы па матывах твору А.Ліндгрэн. Паказы пройдуць з 12 па 14 красавіка ў Менску, к-т «Цэнтральны» (пр. Незалежнасці, 13) і з 16 па 18 красавіка ў Гомелі, к-т імя Калініна (вул. Камунараў, 4).

«Кале Блюмквіст і Размус». Фільм расказвае гісторыю дзяцей з маленькай швэдзкай вёсачкі. Яны падзелены на дзіве варожыя групы — белыя і чырвоныя ружы — і змагаюцца за камень, які, здаецца, яна мае ніякай каштоўнасці. Але бесклопотнае лета раптам напаўненца проблемамі: бандыты захапіла прафэсара і яго пяцігадовага сына Размуса і патрабуюць формулу аднаго з вынаходніцтваў прафэсара. Час для Кале Блюмквіста ізноў стаць дэтэктывам.

«Ты здурнела, Мадыкен?». Мадыкен — сямігадовая дзяўчынка. Яна жыве з мамай, татам, малодшай сястрычкай Лісаўэт, пудзелем Сасо, кашнянкам Гусан і сабройкай Альвай у вялікім чырвоным доме ля ракі ў маленькім швэдзкім гарадку. Дзеянье адбываецца ў 1915 годзе. У Мадыкен узынікае шмат дзіўных ідэй, праўда, яна ніколі іх не ажыццяўляе — да аднаго пудоўнага моманту.

«Роньня, дачка разбойніка». У туночку, калі нарадзілася Роньня,

Фэстываль дзіцячага швэдзкага кіно, прысьвечаны 100-гадовому юбілею пісьменніцы. Ангельскія субтыры і беларускі пераклад.

над гарамі бушавала навальніца. Але Мат быў настолькі рады нараджэнню дачкі, што не заўважаў непагоды. Яго род будзе працягвацца, а жыццё Боркі абарвецца. Борка — галоўны вораг, а бацька і дзядуля Боркі былі галоўнымі ворагамі бацькі і дзядулі Мата. Але ў туночку, калі нарадзілася Роньня, жонка Боркі нарадзіла сына. Роньня вучыцца скакаць і танчыць ды крычаць разам зь іншымі разбойнікамі, але яна адчувае сябе адзінокай у лясах Мата. Аднойчы яна сустракае Бірку. У хуткім часе паміж дзівюма варожымі группамі разгараетца велизарны канфлікт, у цэнтры якога і знаходзіцца Роньня і Бірк. Яны мусіць сустракацца таемна ў самай гушчечы лесу. Прыгоды пачынаюцца...

Менск

12 красавіка — «Кале Блюмквіст і Размус». Пачатак а 11-й і 13-й

13 красавіка — «Ты здурнела, Мадыкен?». Пачатак а 11-й і 13-й

14 красавіка — «Роньня, дачка разбойніка». Пачатак а 13-й і 15-й

Гомель

16 красавіка — «Ты здурнела, Мадыкен?»

17 красавіка — «Роньня, дачка разбойніка»

18 красавіка — «Кале Блюмквіст і Размус»

Пачатак сэансаў а 14-й

КАНЦЭРТЫ

N.R.M.

15 красавіка — дадатковы акустычны канцэрт N.R.M. у клубе «Графіці» (зав. Калініна, 16). Даведкі па т.: (029) 671-58-65, (029) 254-49-09. Пачатак у 20.00.

Біт-фэстываль

12 красавіка а 18-й у актаві залі **БДУІР** — «Менскі біт-фэстываль. Праз сорак гадоў» — юбілейны вечар прысьвечены 40-годзьдю першага біт-фэстывалю ў РТІ. Выступяць **удзельнікі першага фэстывалю**, а таксама гурты **Madera Hard Blues**, **«Князь Мышкін»**, **White Night Blues**, адбудзеца паказ унікальнага фільму пра фэст 1968 году. Даведкі і замова квіткоў: (029) 378-48-96

Арт-ракета ў 60-я

12 красавіка а 19-й у «Графіці» (зав. Калініна, 16) — гурт **Zombie Zoo** з праграмай «Арт-ракета ў 60-я». Т.: (029) 179-99-18, (029) 779-99-18

«Абшар»

14 красавіка а 19.30 у «Графіці» — гурты «Абшар» і **The Blackmail**.

Залатагорская ліра

13 красавіка а 20-й у **Касьцёле Святога Роха** (пр. Незалежнасці, 44а) — канцэрт «Залатагорская ліра» з удзелам **Тацяны Бяльковіч**, **Ільлі Кубліцкага**, ансамбля «Сальтарэла», **Святланы Немагай**, хору «Залатая Горка»

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

«Мае чарнічныя ночы»

Мае чарнічныя ночы (My Blueberry Nights) Ганконг — Кітай — Францыя, 2007, каліяровы, 95 хв.

Рэжысэр: Вонг Кар Вай

Ролі выконваюць: Нора Джонз, Джад Лоў, Дэйвід Стрэтгейр, Цім Рот, Наталі Портман, Рэйчэл Уайс

Жанр: Рамантычная драма

Прызы, фэсты: Намінацыя на «Залатую галіну» Канская кінафесту

Адзнака: 6,5 (з 10)

Маладая дзяўчына Элізабэт (Нора Джонз) разъўітваецца са сваім сябрам і пакідае ключы ад кватэры ў кавярні, гаспадар якой (Джад Лоў) гандлюе чарнічнымі пірагамі. Элізабэт вандруе па Амэрыцы і спрабуе знайсці сябе. Чужая драмы праходзяць перад вачіма герайні, але яе ўласнае шчасце — у пакінутай кавярні...

Карціна Вонга Кар Вая — пышчотная рамантычна драма, пастаўленая, як «Любоўны настрой»

ІМПРЭЗЫ

Вечарына музыкі і пазі

24 красавіка у менскай бібліятэцы № 5 (вул. Казлова, 2) адбудзеца вечарына музыкі і пазі, прысьвеченая Сусветнаму дню кнігі. Бяруць удзел барды **Натальля Пушкарова**, **Павел Кузіч**, паэты **Зыміцер Вішнёў**, **Рагнед Малахоўскі**, **Юлія Новік**, **Ганна Федарук**, **Віка Трэнас**. Пачатак а 18-й. Уваход вольны.

«Галіяфы»

29 красавіка у вялікай залі **Дома літарата** (вул. Фрунзэ, 5) адбудзеца прэзэнтацыя выдавецтва «Галіяфы». У межах праекту будзе прадстаўленыя кнігі: «Мільярд удараў» Юра Станкевіча, «Экзыстанцыйны пэйзаж» Вікі Трэнас, «Забі ў сабе Сакрата!» Веры Бурлак і Віктара Жыбуля, а таксама «Стодарог» Уладзіміра Несьцяровіча. У вечарыне возьмуць удзел: **Юрась Пациопа**, **Адам Глебус**, **Пятро Васючэнка**, **Юрась Барысевіч**, **Зыміцер Вішнёў**, **Вольга Гапеева**, **Інэса Кур'ян**, **Арцём Кавалеўскі**, **Уладзімер Гніламёдаў**, **Аксана Спрынчан**, **Ірына Шаўлякова**, **Сергій Мінскевіч**, **Аніка Упала**, гурты **«Рацыянальная дыета»**, **Anima Una**, **Recha**, **MinskStar** квартэт, суполка **«Тэатар псыхічнае неўраўнаважанасці»**. Пачатак а 18-й. Уваход вольны

Беларусь Літва Польшча Эстонія Расія Балгарыя
ДУДАРСКІ ФЕСТ
Будзьма дударамі!
24 красавіка
малая зала
с/з «МІНСК»
клуб «РЭАКТАР»
www.dudar.info
TUTUBE T. 766-24-25 www.dudar.info
121

ПРЕЗЕНТАЦЫЯ

Кніга і сайт Леаніда Маракова

16 красавіка на Управе БНФ (вул. Варвашэні, 8) — трэй падзеі. Святкаваныне 50-годзьдзя Леаніда Маракова, прэзэнтацыя сайту www.marakou.by, а таксама прэзэнтацыя новай кнігі апавяданья Л. Маракова «Сыштак забітага кантрабандыста». Падарункі неабязьковыя. Яўка абавязковая. Пачатак а 18-й

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

- 12 (сб) — «Сымон-музыка»
- 13 (ндз) — «С.В.»
- 15 (аўт) — «Больш чым дождж»
- 16 (ср), 17 (чц) — «Чорная панна Нясьвіжу»
- 18 (пт) — «Маэстра»
- 19 (сб) — «Макбэт»
- ранішія спектаклі
- 13 (ндз) — «Сынежная каралева»
- малая сцэна
- 11 (пт) — «Дзікае паліваныне карала Стака»
- 13 (ндз) — Апэльсінавае віно»
- 17 (чц) — «Востраў Сахалін»
- 18 (пт) — «Адчыніце Кантралёру!»

Тэатар беларускай драматургіі

- 11 (пт), 12 (сб) — «Белы анёл з чорнымі крыламі»
- 13 (ндз) — «Прыгоды маленькай ведзьмы»
- 13 (ндз) — «Сталіца Эрайнд»
- 15 (аўт) — «Палёт над гняздом зязюлі»
- 17 (чц) — «Містэр Розыгрыш»
- 18 (пт) — «Неба ў дыямэнтах»
- 19 (сб) — «Адэль»

акварэльнымі фарбамі. Колеры чарнічныя і белыя, пунсова-чырвоныя і блакітныя, ультрамарынова-эратычныя — мяккія, як дзотык і дзвячовая мара. (Апэратор стужкі **Дарыюс Гондкы**). Фарбы ўздэўляюць, сняцца, трывяняцца — але я ні кідаюцца ў ўочы, а толькі падкрэсліваюць любоў.

Гэта любоў-залежнасць, жарсыць: няшчасны паліцыйскі (Дэйвід Стрэтгейр) любіць віскі і стравчае жонку; юная карцёжніца (Наталі Портман) любіць покер і стравчае ўласнага бацьку.

Гэта любоў-недаказанасць: белая любоў сышла, а ў новай ніяк не прызнацца. Марозіва на сонных вуснах Норы Джонз; Джад Лоў цалуе дзяўчыну.

Фільм як нізка апавяданняня, як жыцьцё ў сyne, як пачуццёвасць подъюку ў мгаполісе.

Але за пекнімі фарбамі, тонкай гісторыяй, дасціціна стрыманай акторскай гульней ніякіх нічога, акрамя візуальнага казытана. Гэта выдатнае каліграфічнае практикаваныне, якое драманструе майстэрства Кар Вая, але хавае адсутнасць ідэй у яго.

Любоў прыйшла, сэрцы знайшли адзін аднаго — шчасце ёсьць, гледачы паплакали.

Стужка ідэальная, для прагляду парамі — але толькі на адзін раз.

Андрэй Расінскі

пра-бел / пра-съвет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Данатоль Лябедзька. Чалавече і палітычнае 19
Ігар Ліхавы. Ніхто за нас нашую працу ня выканает. Гутарка з паслом Украіны ў Беларусі 22
Чорна-белы съвет. Піша Віталь Тарас 24
«Грахвыня, мне прысыніліся ваяшыя ногі...» Адзін сезон у Купалаўскім з Аляксандрам Фядутам 26
Рэспубліка Зарэчча. Дзяржава з Канстытуцыяй па-беларуску .. 28

СУР'ЁЗНА

Матыў той самы

Намеснік старшыні Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) Ігар Рынкевіч прапанаваў абавязвіць конкурс на назыву маршу для масавых шэсціці дэмакратычных сіл і на напісаныя музыкі да яго. Тэкст ужо ёсьць. Ён пачынаецца з словаў «Мы, беларусы, зь імем-літвою», а згадцы пра «народаў братэрскі саюз» у тэксце Рынкевіча адпавядае «Славім у Свяце Стартым Эўразия». «Верш, што зараз прапануеца, не прэтэндуе стаць новым гімнам краіны. Але ён прыкметна добра кладзеца на музыку сёньняшняга афіцыйнага гіму, слова якога ні дзяржаўнія дзеячы, ні спартоўцы, ні іншыя беларускія грамадзяніне так і не захацелі вывучыць», — адзначыў І.Рынкевіч.

Мы, беларусы, зь імем-літвою
Меч уздымалі на крыжакоў.
Неслы! харувы за мову і волю
Зъ ѿмных стагодзьдзяў да съветльных вякоў.

Помнім гісторыі славнія даты.
Славім у Свяце Стартым Эўразия.
Верым: сузор'е ўзыдзе з-за кратату,
Зоркі Эўропы зазъязоць для нас...

Як паведаміў І.Рынкевіч, тэкст напісаў вядомы ў краіне паст, які пажадаў захаваць інкогніта: «Ён працуе і ня хоча непрыемнасцьцю ў выпадку таго, калі гэты тэкст разыдзеца ў масах». Якога кшталту непрыемнасці могуць быць у аўтара гэтага «шэдэўру» — не ўдакладняеца.

СМ, паводле БелаПАН

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Адначасова
Рэдакцыя звязаеца з просьбай ахвяраваць на
выданыне. Дэталі — старонка 17.

КАЛІ Б...

...улады хацелі нешта супрацьпаставіць карце паляка.

МАЛЫОНАК | ТЭКСТ ТЕЛІКА УДКІНА

Функцыянэр: Рады вам паведаміць, што кірауніцтва БРСМ уводзіць новыя льготы для актыўістаў. Цяпер вы маеце права на толькі на бясплатную дыскітаку, але і аўтаматычна атрымліваецца даведку, што ваяшыя дзед і бабка — чыстакроўныя палякі. Гэта дзе ў вас магчымасць вучыцца ў польскіх ВНУ, ездзіць са зынжкай па Польшчы, халяўны гадавы Шэнген... Хіба «Малады фронт» можа прапанаваць нешта падобнае?

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ЖЫТЛО

Маладая беларускамоўная сям'я здзіцем 6 гадоў здыне аднося таннае прыстойнае жыцце ў Менску альбо пад Менскам (каб часта хадзіць электраціці ў туслі). Разглядаюцца ўсе варыянты. Т.: (029) 198-32-51
Прадам за 37 тыс. леішча (вялікі драўляны дом, аблікадзены ціглай (недабуд на 40%), з надзелам 6 сотак (І км. ад МКАД)). Ёсьць элек-трычнасць, вада (сзонная), хукяльэрспэктыва газу, крама, ходзяць менскія аўтобусы ды маршруткі. Т.: (029) 576-74-29 (тэлефонуце пасылаю 10 красавіка).

КАНТАКТИ

Паважаныя выпускнікі фізычнага факультetu БДУ, гады навучання 1953—1958! Запрашаем вас на сустэрчу выпускнікоў! Сустэрча плянуецца на 5 чэрвеня 2008 г. збор а 15-і на дзвары БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (Галубовіч Валя), (029) 772-94-94 (Кірудун Ева), kirduneva@tut.by

СЯБРОЎСКІЯ ПАДАРОЖКІ

Запрашаем у падарожжа із красавіка (нядзеля) па маршруце: Беніца—Крэва—Бару—Гальшаны—Вішнева—Дзясятнікі—Валожын. 20 красавіка (нядзеля): Сынкавічы—Слонім—Альба—Жыровіцы—Ружаны—Косава; 8—11 траўня: «Сакавікі»—Ужгарад—Мукачава—Навіскаля—Сэрэдніе. Т.: (017) 292-54-58; (029) 622-57-20; 509-12-16; 110-19-28

ПРАЦА

Яканса выканана пісмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры, нове. Якансы на бор, раздагаваныя тэксты на беларускай мове. Звязтацца задзяля: Т.: (029) 101-03-24. Юрась Філіёў я будуе ўздаўнізы за прыстойную працу, звязаную з беларускай,польскай новамі (выкладаныя, раздагаваныя тэксту). Т.: (017) 294-13-38

Шукаю дылеру для распашоюду па краіне беларускіх аўдыёкнігаў. Т.: (029) 944-83-55. E-mail: Guk_kniga@tut.by

ВАШ РОД

Дапаможам праверыць шляхетнасць Вашага роду. Рэканструкцыя фамільнага гербу. Т.: (029) 753-91-96, для лістоў: а/c 195, 220030, Менск, Беларусь. alesknigi@mail.ru

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

Пратыя народнай свабоды, трудавікі і сацыял-дэмакраты галасавалі, каб не даваць таго мільёну рублёў на тайную паліцыю; але акцыярысты і працыявыя (катарых болей, як левых) аддалі галасы за тайную паліцыю і закон зацьвярдзілі.

«Наша Ніва». №14. 1908

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,
У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
шэф-рэдактар Андрэй Дынко
галоўныя рэдактары Андрэй Скурко
мастакі рэдактар Сяргей Харэўскі
заснавальнік Мясцовы фонд выданья
газеты «Наша Ніва»
выдавец Прыватнае предпрыемства
«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@nn.by
On-line: www.nn.by

НОВЫ НІВА Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавацтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф.Скарбін, 79. Рэдакцыя не нікес адказнасць за звесткі рагажніх абвестак. Кошт свабодны. Пасвядчанне аб рэпрызантациі Распублікі Беларусь. Юрыдычны адрес: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку». Менск, код 764. Наклад 2239. Газета выдаца 48 разоў на год. Нумар падпісаны ў друк 23.00 09.04.2008. Замова № 1924.

Рэдакцыйны адрес: Ракасоўскага, 102-71.